

Sosiaalialan AMK -verkosto

Sosiaalialan ammattikorkeakouluverkosto

Arenen koulutusohjelmaprojekti

Ammattikorkeakoulujen sosiaalialan koulutustoiminnasta

1 Taustaa

Sosiaalialan ammattikorkeakoulusta on 21 ammattikorkeakoulussa. Marraskuussa 2009 näihin ammattikorkeakouluihin lähetettiin Webropol –kysely Arenen koulutusohjelmaprojektista (ks. liite 2). Vastausaikaa kyselyyn oli noin kaksi viikkoa. Vastauksia saatiin kaikkiaan 15 ammattikorkeakoulusta, yhteensä 21 henkilöltä (ks. liite 1). Tämä kooste perustuu kyselyn vastauksiin, sekä näiden vastausten pohjalta joulukuussa 2009 laadittuun luonnostekstiin saatuun palautteeseen. (Muuoin ammattikorkeakoulukohtaisia koulutustietoja on koottu ammattikorkeakoulujen sekä opetusministeriön www –sivuilta.)

2 Sosiaalialan perustutkinnot ammattikorkeakouluissa ja ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot

Ammattikorkeakouluissa sosiaalialan koulutusohjelma johtaa sosionomi (AMK) tutkintoon. Sosionomi (AMK) tutkinto on 210 opintopisteen laajuinen. (Vastaava ruotsinkielinen koulutusohjelma on: Utbildningsprogrammet inom det sociala området, Socionom (YH).) Sosiaalialan ammattikorkeakoulutuksen yhteyteen kiinnittyvät myös vanhustyön koulutusohjelmassa toteutuva, 210 opintopisteen laajuinen geronomi (AMK) tutkinto ja kuntoutuksen suunnittelun ja ohjauksen koulutusohjelmassa suoritettava, 210 opintopisteen laajuinen kuntoutuksen ohjaaja (AMK) tutkinto. Sosiaalialan ammattikorkeakoulutusta palvelee myös englanninkielinen sosiaalialan koulutusohjelma: Degree Programme in Social Services, Bachelor of Social Services. Sosionomi (AMK) tutkintonimike linkittyy myös 210 opintopisteen laajuiseen rikosseuraamusalan koulutusohjelmaan. Sosiaalialan koulutusohjelmassa sosionomi (AMK) tutkintoon johtava koulutus sekä geronomi (AMK) ja kuntoutuksen ohjaajan (AMK) tutkintoon johtavat opinnot rakentuvat perusopinnoista, ammattiopinnoista, vapaasti valittavista opinnoista, ammattitaitoa edistävästä harjoittelusta sekä opinnäytetyöstä.

2.1 Ammattikorkeakoulujen sosiaalialan perustutkintojen koulutusohjelmien kokonaisuus

Koulutusohjelmat koulutukseen hakeutuvien ja opiskelijoiden näkökulmasta

Ammattikorkeakoulujen sosiaalialaan kiinnittyvä koulutusohjelmakokonaisuus on melko hallittava ja selkeä niin koulutukseen hakeutuvien ja opiskelijoiden kuin työelämätahojen näkökulmasta (ks. liite 3). Näin on erityisesti *sosionomi* (AMK) tutkintoon johtavan sosiaalialan koulutusohjelman osalta. Kyseistä koulutusohjelmaa on toteutettu ammattikorkeakouluissa aina 1990 –luvulta asti. Tässä ajassa se on saavuttanut tunnistetun ja tunnustetun aseman. Sosiaalialan koulutusohjelmassa *sosionomi* (AMK) tutkintoon johtavan ammattikorkeakoulujen perustutkinnon tunnettavuutta todentaa myös sen suosio ja suuri vetovoima.

Sosionomi (AMK) tutkintoon johtava koulutus on sosiaalialan koulutusohjelmassa lähtökohdiltaan *laaja-alainen ja samalla alan erityiskysymyksiin* paneutuva. Tämän johdosta sosiaalialan ammattikorkeakoulutukseen hakeutuvien ja alalle opiskelevien, erityisesti nuorten henkilöiden on ajoittain ja tapauskohtaisesti haasteellista hahmottaa *sosionomi* (AMK) tutkintoon johtavan koulutusohjelman tuottamaa kelpoisuutta sosiaalialan eri työtehtäviin. Tilanne kuitenkin jäsentyy riittävällä tavalla sosiaalialan ammattikorkeakouluopiskelijoiden teoreettisten opintojen, harjoittelujen sekä opettaja- ja opiskelijatutoroinnin kautta. Sosiaalialan työkentän laaja-alaisuus on haaste sekä ammattikorkeakoulujen kouluttajille että opiskelijoille. Työkentän laaja-alaisuudesta johtuen jotkut erityiskysymykset voivat jäädä ajoittain katveeseen tai vähälle huomiolle *sosionomi* (AMK) tutkintoon johtavassa sosiaalialan koulutuksessa (esim. huumetyö tai työ prostituoitujenparissa).

Geronomi (AMK) ja *kuntoutuksen ohjaaja* (AMK) tutkintoihin johtavien koulutusohjelmien etuna hakijan ja ammattikorkeakouluopiskelijoiden näkökulmasta on niiden selkeärajaisuus (vrt. työ- ja tehtäväkentän rajaus). Tämä on hyödyksi myös *geronomi* (AMK), *kuntoutuksen ohjaaja* (AMK) ja *sosionomi* (AMK) tutkintojen keskinäisessä tarkastelussa niin sosiaalialan ammattikorkeakouluopintoihin hakevan kuin ammattialojen opiskelijan näkökulmasta. *Geronomi* (AMK) ja *kuntoutuksen ohjaaja* (AMK) tutkinnot tunnetaan parhaiten niiden toteutusalueilla. Sekä *geronomi* (AMK) että *kuntoutuksen ohjaaja* (AMK) tutkintoon voi opiskella muutamissa ammattikorkeakouluissa (ks. liite 3). Tämän osalta *geronomi* (AMK), *kuntoutuksen ohjaaja* (AMK) ja sosiaalialan koulutusohjelman *sosionomi* (AMK) tutkintojen tilanne eroaa toisistaan: *geronomi* (AMK) ja *kuntoutuksen ohjaaja* (AMK) tutkinnot tunnetaan paremmin seudullisesti kun taas sosiaalialan koulutusohjelman *sosionomi* (AMK) tutkinnon tunnettavuus on valtakunnallista. *Geronomi* (AMK) ja *kuntoutuksen ohjaaja* (AMK) tutkintojen yleisen tunnettavuuden eteen tulee tehdä työtä tiedotuksen ja markkinoinnin keinoin. *Rikosseuraamusalan* koulutusohjelmaa, mikä johtaa *sosionomi* (AMK) tutkintonimikkeeseen, toteuttaa vain Laurea – ammattikorkeakoulu (ks. liite 3). *Rikosseuraamusalan* koulutusohjelman etuna on vanhustyön sekä kuntoutusohjauksen ja –suunnittelun koulutusohjelmien tavoin rajattu tehtäväalue, jolloin se tunnistetaan alalle hakeutuvien, opiskelijoiden sekä työelämän osalta.

2.1.1 Sosionomi (AMK) tutkinnosta

Sosionomi (AMK) tutkintoon johtavasta sosiaalialan koulutusohjelmasta

Sosiaalialan koulutusohjelman *sosionomi* (AMK) tutkinnon vastaavuus alan keskeisiin osaamisalueisiin on hyvä sosiaalialan näkökulmasta. Sosiaalialan ammattikorkeakoulukoulutus pohjaa alan kansallisiin kompetenssimäärittelyksiin, jotka on huomioitu eri ammattikorkeakoulujen opetussuunnitelmissa (ks. liite 7). Tämä tuo ammattikorkeakoulujen sosiaalialan koulutusohjelmien sosionomi (AMK) tutkintoihin yhteneväisyyttä. Sosiaalialan koulutusohjelman sosionomi (AMK) tutkinnon tuottamia kompetensseja on lähdetty tarkastelemaan uudelleen huomioiden osaamisvaatimusten eurooppalaisen (EQF) että kansallisen (NQF) viitekehyksen lähtökohdat ja määritykset (ks. liite 8, vrt. liite 7). Kompetenssien jäsennyksessä korostuu aikaisempaan nähden johtamis- ja esimiestaidot, joiden vahvistaminen on noussut esiin niin työelämätarpeiden analysoinneissa kuin sosiaali- ja terveystieteiden kannanotoissa. Myös tutkimuksellisen kehittämisosaamisen merkitys korostuu kompetenssikuvauksessa. Lisäksi yhteiskunnallinen vaikuttaminen huono-osaistumisen ja syrjäytymisen estämisenä ja näihin puuttumisena huomioituu määrittelyissä vankemmin.

Sosiaalialalla ammattikorkeakoulutuksen (*sosionomi* (AMK)) tuottamaa osaamista kuvaa *laaja-alaisuus* mutta samalla myös osaamisen *syventäminen*. Sosiaalialan ammattikorkeakoulujen koulutusohjelmien ja näiden tuottaman osaamisen tarkasteluissa korostuvat asiakastyöhön ja etiikkaan liittyvä osaaminen sekä vuorovaikutustaidot, asiakkaan dialogisen kohtaamisen valmius ja hänen osallisuutensa edistäminen sosiaalialan työn keinoin että ongelmanratkaisutaidot. Sosiaalialan osaamisen yhteydessä tärkeänä tekijänä näyttäytyy myös organisaatio- ja palvelujärjestelmätuntemus sekä palveluohjauksen menetelmien hallinta. Samoin sosiaalialan ammattikorkeakoulujen perustutkintoon johtavan koulutustoiminnan yhteydessä painottuvat ryhmä- ja tiimityötaidot, johtamis- ja esimiesvalmiudet, niin yhteiskunnallisen tilanteen luku- ja analyysitaidot kuin yhteiskunnallinen vaikuttaminen sekä tutkiva- ja kehittävä ammatillisuus. (Ks. liite 7 ja liite 8)

Ammattikorkeakouluissa on käytössä sosionomi (AMK) tutkintoon johtavan sosiaalialan koulutusohjelman toteutuksessa niin *suuntautumisvaihtoehtoja* (ks. liite 3), *vaihtoehtoisia ammattiopintoja* kuin osaamista *suuntaavia opintoja* esimerkiksi niin sanottujen pääainevalintojen kautta. (Diakonia-ammattikorkeakoulussa opiskelijat hakevat suoraan ammattikorkeakoulun eri suuntautumisvaihtoehtoihin.) Näiden kautta oppija voi sekä laajentaa että syventää osaamistaan erityisesti asiakastyön ja asiakastyössä käytettävien sosiaalialan työmenetelmien osalta. Vaihtoehtoisia tai suuntaavia ammattiopintoja sosiaalialan koulutusohjelman sosionomi (AMK) tutkintoon johtavassa koulutuksessa on ammattikorkeakoulukohtaisesti tarjolla muun muassa seuraavilta sisältöalueilta:

- lapsi-, nuoriso- ja perhetyö,
- mielenterveystyö,
- päihdetyö,
- erityiskasvatus sekä vammais- ja kehitysvammaistyö sekä
- vanhustyö.

Sosiaalialan koulutusohjelman sosionomi (AMK) tutkinnon työelämävastaavuus on toimiva. Ammattikorkeakoulut ovat myös eri käytännöin koonneet työelämätahoilta palautetta koulutusohjelmatyönsä tueksi ja tämän kehittämiseksi (ks. liite 6). Koulutusohjelmatyössä on hyödynnetty myös sosiaalialan koulutusohjelmista valmistuneilta alumneilta koottua palautetta. Koulutusohjelmatyössä haasteellisena koetaan sosiaalialan sisäisen työnjaon osittainen selkiytymättömyys (vrt. esim.

varhaiskasvatuksen ja päivähoidon työala sekä sosiaalialan, sosiaaliohjauksen ja sosiaalityön keskinäinen suhde). Sosiaalialan koulutusohjelman sosionomi (AMK), sosiaalialan koulutusohjelman sosionomi (ylempi AMK) ja yliopistojen sosiaalityöntekijä tutkintojen keskinäistä suhdetta ja työelämävastaavuutta tulee jäsentää edelleen näiden tuottaman osaamisen sekä työelämävastaavuuden että työelämän tarpeiden ja tehtävien näkökulmasta siten, että ne muodostavat toimivan ja työelämässä toisiaan tukevan kokonaisuuden niin sosiaalialan asiakastyön kuin johtamisen ja kehittämisen näkökulmasta.

Sosiaalialan ammattikorkeakoulutuksen (sosiaalialan koulutusohjelma, sosionomi (AMK)) *suunnittelu, toteutus ja arviointi* ovat toteutuneet ja toteutuvat kiinteästi *yhteistyössä* sosiaalialan *työelämä-tahojen* kanssa. *Laaja-alaisuus* ammattiosaamisen lähtökohtana pohjaa sosiaalialan työelämän tarpeisiin kuten myös osaamisen ja asiantuntijuuden syventämisen tarve sosiaalialan tietyille työalueille ja tämän mukaisiin työmenetelmiin. Ammattikorkeakouluopiskelijan näkökulmasta osaamisen syventäminen mahdollistuu vaihtoehtoisin tai suuntaaviin ammattiopintoihin sekä harjoittelujen työelämäympäristöihin liittyvien valintojen välityksellä sekä työelämän tutkimus- ja kehittämissprojekteihin osallistumisena että opinnäytetyön avulla.

Sosiaalialan *tulevaisuus* näyttäytyy *monimuotoisena*. Sosiaalialan ammattikorkeakoulutettujen (sosionomi (AMK)) toimijoiden osaamisessa on tulevaisuudessa vankasti läsnä niin yksilö-, yhteisö- kuin yhteiskuntatason ymmärrys ja analyysitaito. Sosiaalialan ammattikorkeakoulujen perustutkinnon sosionomi (AMK) välittämässä tulevaisuuden työelämän kuvauksessa korostuvat kysymykset koskien:

- ihmisen sosiaalista muutosta (esim. yksilöitymisen ja yhteisöllisyyden piirteet),
- yhteiskunnallista muutosta ja toimintaympäristön muutosta (mm. tarve-, talous- ja normimääritykset),
- globalisaatiota, kansainvälistymistä, monikulttuurisuutta ja kulttuurinen monimuotoisuutta,
- sosiaalialan palvelurakenteiden muutosta, monialaisuutta ja sosiaalialan palvelujen monituottajuutta (julkinen, yksityinen ja kolmas sektori),
- asiakkaan, ihmisen hyvinvoinnin sekä turvallisuuden kokemuksen edistämistä ja hänen ohjaustaan että tukemistaan,
- osaamisen ja asiantuntijuuden jatkuvan kehittämisen tarvetta, sosiaalisen asiantuntijuuden jäsentämistä ja tähän liittyvän ammatti-identiteetin rakentamista sekä
- tutkimus- ja kehittämisosaamista.

Ammattikorkeakoulujen sosiaalialan perustutkinnossa sosionomi (AMK) *kansainvälisyys* on *luonnollinen osa* niiden toteuttamista. Kansainvälisyys todentuu sosiaalialalla muun muassa vieraskielisenä opetuksena (pääosin englanniksi), vieraskielisen oppimateriaalin käyttönä, kansainvälisinä opiskelu- ja harjoitteluvaihtoina, kansainvälisinä opettaja- ja asiantuntijavaihtoina sekä kansainvälisinä projekteina ja tutkimus- ja kehittämistoimintana, joissa sosiaalialan ammattikorkeakouluopiskelijat voivat olla mukana ja osallisina. Ammattikorkeakoulujen sosiaalialan perustutkintojen opetuksessa ja oppimisessa tulevat asiasisältöinä esiin muun muassa kansainvälistyminen, globaaleihin ilmiöihin ja kehityskulkuihin perehtyminen, Euroopan yhteisö ja sen ohjausulottuvuus, monikulttuurisuus, erilaisuuteen ja erilaisuuden kohtaamiseen sekä yhteistyöhön liittyvät kysymykset että kotikansainvälistyminen. Näiden sisältöjen mukanaolo opetuksessa ja oppimisessa luovat pohjaa kansainvälisyyteen liittyvien teemojen kokonaistarkastelulle.

Englanninkielistä ammattikorkeakoulujen sosiaalialan perustutkintoon johtavaa koulutusohjelmaa ”Degree Programme in Social Services, Bachelor of Social Services” toteuttavat Diakonia-ammattikorkeakoulu, Kemi – Tornio ammattikorkeakoulu, Laurea – ammattikorkeakoulu, Metropolia ammattikorkeakoulu ja Pirkanmaan ammattikorkeakoulu. Tämä maantieteellinen tilanne kuvaa tämän hetkistä suhdetta englanninkielisiin ammattikorkeakoulujen sosiaalialan perustutkintoihin myös muutoin. Nämä nähdään tällä hetkellä valtakunnallisesti perusteltuina ja pääkaupunkiseudulla näille annetaan *ehdoton tarve*, mutta maantieteellisesti näitä ei pidetä toisaalta aina välttämättöminä alueelliset työmarkkinat huomioiden. Englanninkieliset ammattikorkeakoulujen sosiaalialan perustutkinnot kuuluvat kuitenkin alan *tulevaisuuden* kehitykseen. Ne antavat jo nyt opiskelijoilleen erityistä osaamista maahanmuuttajien parissa tehtävään työhön sekä monikulttuuriseen työhön että monikulttuuriseen ohjaustyöhön. Englanninkielisten ammattikorkeakoulujen sosiaalialan perustutkintojen toteutuksessa haasteellisena on koettu erilaisiin (kansallisiin) hyvinvointipalvelumalleihin ja –järjestelmiin perehtyminen ja toisaalta riittävä suomalaisen sosiaalialan työn sekä palvelujärjestelmän edellyttämän osaamisen saavuttaminen erityisesti silloin, kun sosiaalialan ammattikorkeakouluopiskelija on tullut suorittamaan opintoja Suomen rajojen ulkopuolelta (vrt. suomalaisen yhteiskunnan ja kulttuurin sekä kielen vieraus). Ammattikorkeakoulujen englanninkielisten sosiaalialan perustutkintojen osalta tulisi yleisesti ja selkeämmin linjata, mielle työmarkkinoille opiskelijoita ensisijassa koulutetaan: kansallisille, eurooppalaisille vai globaaleille työmarkkinoille?

2.1.2 Geronomi (AMK) ja Kuntoutuksen ohjaaja (AMK) tutkinnoista

Geronomi (AMK) ja kuntoutuksen ohjaaja (AMK) tutkintoihin johtavista koulutusohjelmista

*Geronomi (AMK) ja kuntoutuksen ohjaaja (AMK) tutkintoihin johtavaa koulutusta tarjoavat muutamat sosiaalialan ammattikorkeakoulutusta tarjoavista ammattikorkeakouluista (ks. liite 3). Vanhustyön koulutusohjelmassa opiskelija saavuttaa *geronomi (AMK)* tutkinnon. Koulutusohjelma välittää kuvaa vanhustyöstä sosiaali- ja terveystieteiden yhteisenä toiminta-alueena. *Geronomi (AMK)* tutkinnon pohja on laaja-alaisuudessa ja moniammatillisessa yhteistyössä. *Geronomin (AMK)* tehtävänä on edistää ikääntyneiden ihmisten hyvinvointia, sosiaalista osallisuutta, terveyttä ja toimintakykyä. *Geronomin (AMK)* osaaminen perustuu monitieteiseen gerontologisen tiedon sekä gerontologisen hoitotyön että kuntoutus- ja sosiaalialantöiden asiantuntemuksen integroituneeseen soveltamiseen niin yksilö- kuin ryhmäkohtaisessa vanhustyössä. *Geronomi (AMK)* työskentelee vanhustyön palvelujen tuottajana, koordinoijana, suunnittelijana ja kehittäjänä erilaisissa vanhustyön toimintaympäristöissä. *Geronomin (AMK)* osaamisen tarkastelussa korostuvat eettiset ja asiakastyön taidot sekä vuorovaikutus- ja yhteistyövalmiudet. Lisäksi *geronomin (AMK)* osaamisessa on keskeistä vanhuspolitiikan ja vanhuspalvelurakenteen tuntemus sekä työmenetelmien että johtamisen ja työyhteisöjen kehittämiseen liittyvä tutkimus-, kehittämis- ja projektiosaaminen. (Ks. liite 10)*

Kuntoutuksen ohjauksen ja suunnittelun koulutusohjelmassa toteutuva *kuntoutuksen ohjaaja (AMK)* tutkinnon lähtökohta on myös monialaisuudessa ja monitieteisyydessä. Koulutusohjelman tavoitteena on kouluttaa osaajia laaja-alaisesti kuntoutuksen eri toimintaympäristöihin, jotka osaavat suunnitella, toteuttaa, arvioida ja kehittää kuntoutustoimintaa sekä kuntoutujille tarkoituksenmukaisia palveluja. Kuntoutuksen ohjaaja osaa hyödyntää ja tukea eri-ikäisten kuntoutujien voimavaroja ja vahvuuksia sekä jäsentää heidän kuntoutukseensa ja sosiaaliturvaansa liittyviä tekijöitä. Työskentelyssä keskeistä on asiantuntijana toimiminen moniammatillisessa työtiimissä, jolloin kuntou-

tuksen ja kuntoutusohjauksen laatu ja vaikuttavuus tulevat myös moniulotteisesti arvioiduksi. Tähän arviointiin voidaan pohjata myös kuntoutustoiminnan tutkimusta ja kehittämistä. (Ks. liite 11)

Geronomi (AMK) ja kuntoutuksen ohjaaja (AMK) tutkintoihin johtavia koulutusohjelmia on suunniteltu ja toteutettu näiden työalueiden työelämätahoja kuullen. Koulutusohjelmien työ- ja tehtäväkentän rajausta on helpottanut yhteistyösuhteiden luomista ja ylläpitoa keskeisiin työelämätahoihin. Geronomi (AMK) ja kuntoutuksen ohjaaja (AMK) tutkintojen koulutusohjelmien työelämäläheisyys on toimivaa.

Geronomi (AMK) ja kuntoutuksen ohjaaja (AMK) tutkintoihin johtavissa koulutuksissa kansainvälinen näkökulma on pitkälti läsnä samalla tavoin kuin edellä sosiaalialan koulutusohjelmassa sosionomi (AMK) tutkintoon johtavan koulutuksen yhteydessä esitettiin (Ks. luku 2.2.). Arcada yrkeshögskola toteuttaa lisäksi pääkaupunkiseudulla vanhustyön koulutusohjelmaa englanninkielellä: Human Ageing and Elderly Service, Bachelor of Social Services and Health Care.

Rikosseuraamusalan koulutusohjelma (sosionomi (AMK)) muodostaa vähäisen erityiskysymyksen ammattikorkeakoulujen koulutusohjelmien tarkastelussa, koska kyseistä koulutusohjelmaa toteuttaa vain yksi ammattikorkeakoulu, Laurea – ammattikorkeakoulu. Rikosseuraamusalan koulutusohjelmalle on laadittu osaamiskuvaus muiden koulutusohjelmien ja näiden tutkintojen tavoin (ks. liite 9).

2.2 Ammattikorkeakoulujen sosiaalialan perustutkintojen tutkintonimikkeiden kokonaisuudesta

Tutkintonimikkeet opiskelijoiden ja sidosryhmien näkökulmasta

Sosionomi (AMK), geronomi (AMK) ja kuntoutuksen ohjaaja (AMK) tutkintonimikkeet muodostavat niin ammattikorkeakouluopiskelijoiden kuin sidosryhmätahojen näkökulmasta melko selkeän kokonaisuuden ja niiden yhtymäkohdat koulutusohjelmiin ovat tunnistettavat. Sosionomi (AMK) ja geronomi (AMK) tutkinto ja nimike näyttäytyvät selkeämpinä sosiaalialan näkökulmasta, mutta kuntoutuksen ohjaaja (AMK) tutkinnon ja nimikkeen tilanne on haasteellisempi. Tämä voi mieltä liian yksipuolisesti vain fyysisen kunnon ylläpitoon ja fyysiseen kuntoutumiseen sekä harmillisimmillaan kuntosaleilla tapahtuvaan ohjaukseen (vrt. kuntosaliohjaaja). Kuntoutuksen ohjaaja (AMK) tutkintonimikkeelle on kuitenkin haasteellista löytää kuvaavampaa nimikettä.

Sosionomi (AMK) tutkinnon ja nimikkeen tunnettavuus ja käyttö olisi nykyistä varmempaa, jos sosiaalialaa koskeva kelpoisuuslainsäädäntö ja kuntien henkilöstöpolitiikka olisivat nykyistä yksiselitteisempää ja johdonmukaisempaa. Epäselvyydet peilautuvat erityisesti varhaiskasvatukseen ja päivähoidon tehtävärakenteisiin ja kelpoisuuksiin sekä kysymyksiin sosiaaliohjauksen ja sosiaalityön suhteesta että sosiaalityöntekijän pätevydestä. Sosionomi (AMK) tutkinnon ja yliopistojen sosiaalityön koulutuksen (sosiaalityöntekijä) välistä suhdetta tuleekin nykyisestä jäsentää. Muutoin kysymyksiä ovat tuottaneet sosionomi (AMK) tutkinnon suorittaneiden henkilöiden sijoittuminen vammaistyön ja kehitysvammatyön sekä vanhustyön eri työtehtäviin. Tällöin kysymykset ovat usein kohdentuneet työtehtävissä tarvittavan erityisosaamisen (esim. vaihtoehtoiset kommunikaatiomenetelmät) tai lääkehoidon ja –laskujen hallintaan.

Sekä *geronomi* (AMK) että *kuntoutuksen ohjaaja* (AMK) tutkintojen ja nimikkeiden tunnettavuutta valtakunnallisesti tulee lisätä. Geronomi (AMK) ja kuntoutuksen ohjaaja (AMK) tutkintojen ja nimikkeiden antamaa osaamista ja kelpoisuutta sosiaali- ja terveysalojen työ- ja tehtäväkentille tulee myös jäsentää nykyisestä työelämän tarpeet huomioiden. Kuntoutuksen ohjaaja (AMK) tutkinnon osalta on tärkeää varmistaa koulutusohjelman riittävä sisällöllinen vastaavuus niin sosiaalialan kuin terveysalan tehtäviin koulutusohjelman tuottaman osaamisen näkökulmasta. Kuntoutuksen ohjaaja (AMK) tutkinnon paikkaa on harkittu myös terveysalan ammattikorkeakoulutuksen yhteydessä, vaikka se tuottaa osajia sosiaali- ja terveysalojen rajapinnoille (ks. myös Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2006: 24, Ammattikorkeakoulusta terveydenhuoltoon, Koulutuksesta valmistuvien ammatillinen osaaminen, keskeinen osaaminen ja vähimmäisopintopisteet). Kuntoutuksen ohjaaja (AMK) tutkinnon tulee sijoittua sosiaali- ja terveysalan yhteyteen.

Laurea – ammattikorkeakoulu tarjoaa *rikosseuraamusalan koulutusohjelmaa*, joka tuottaa sosionomi (AMK) tutkinnon (ks. liite 9). Kyseinen koulutusohjelma on selkeästi rajattu ja kapea-alainen verrattuna muuhun sosionomi (AMK) tutkinnon antamaan ammattikorkeakoulutukseen. Näin ollen voi kysyä, tulisiko sosiaalialan ammattikorkeakoulutuksen kokonaisuuden hallittavuuden näkökulmasta rikosseuraamusalan koulutusohjelman antaa tutkintonimike, mikä vankemmin kuvaa koulutusohjelman sisältöä ja sen tuottamaa ammattiosaamista rikosseuraamusalan näkökulmasta? Rikosseuraamusalan koulutusohjelma on kuitenkin erillisenä koulutusohjelmalla tarkoituksenmukainen, ja sosionomi (AMK) tutkintonimike soveltuu myös rikosseuraamusalalle. Tilanne ei myöskään ole aiheuttanut epäselvyyksiä työelämän näkökulmasta. Tutkintonimikkeiden määrän lisääminen ei liene tarkoituksenmukaista, ajatellen ammattikorkeakoulujen antaminen tutkintonimikkeiden kokonaisuutta.

Suomen evankelisluterilaisen kirkon virkoihin kelpoistavaa ammattikorkeakoulutusta sosiaalialan koulutusohjelmissa tarjoavat Diakonia-ammattikorkeakoulu ja Novia yrkeshögskola. Tämä tilanne on hakijan näkökulmasta hallittava, kun hakeminen tapahtuu pääsääntöisesti Suomen evankelisluterilaisen kirkon virkoihin pätevässä ammattikorkeakoulujen sosiaalialan koulutusohjelmissa omiin suuntautumisvaihtoehtoihinsa ja näiden tuottamista tutkinnoista käytetään nimityksiä sosionomi (AMK) – kirkon nuorisotyönohjaaja ja sosionomi (AMK) – diakoni.

2.3 Sosiaalialan ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot ammattikorkeakoulussa

Sosiaalialan ammattikorkeakouluopinnot muodostavat ammattikorkeakoulujen 210 opintopisteen laajuisista perustutkinnoista (ks. luku 2) ja ammattikorkeakoulun perustutkinnon jälkeen suoritettavasta 90 opintopisteen laajuisesta ylemmästä ammattikorkeakoulututkinnosta. Ammattikorkeakoulujen sosiaalialan perustutkintojen suorittamisen jälkeen hankittava, vähintään kolmen vuoden työkokemus sekä 90 opintopisteen laajuinen ylempi ammattikorkeakoulututkinto johtavat ammattikorkeakoulun perustutkinnosta riippuen sosionomi (ylempi AMK), geronomi (ylempi AMK) tai kuntoutuksen ohjaaja (ylempi AMK) tutkintoihin. Ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin kuuluu syventäviä ammattiopintoja, vapaasti valittavia opintoja sekä opinnäytetyö.

2.3.1 Sosiaalialan ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavien koulutusohjelmien kokonaisuudesta

Ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavasta sosiaalialan koulutusohjelmista

Ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavaan *sosiaalialan koulutusohjelmaan* ovat ammattikorkeakoulut laatineet *yhteisen perusrakenteen*, mikä osaltaan varmistaa sen kohdentuvuuden sosiaalialan *laajoihin osaamiskokonaisuuksiin* mutta tarjoaa samalla riittävän väljyyden *ammattikorkeakoulukohtaisen profiilin* rakentamiseen ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavaan sosiaalialan koulutusohjelmaan. Riittävä väljyys perusrakenteessa mahdollistaa myös *alueellisten* painotusten huomioimisen (vrt. esim. pääkaupunkiseudulla sosiaalialan työssä kohdattavat osaamisen erityistarpeet). Ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavissa sosiaalialan koulutusohjelmissa yhteisen perusrakenteen ja ammattikorkeakoulukohtaisten profiilien ohella on huomioitu osaamiskokonaisuuksien laaja-alaisuuden säilyttäminen sen välityksellä, että asioiden tarkastelu toteutuu globaalista, Euroopan yhteisön, kansalliselta, alueelliselta ja paikalliselta tasolta.

Ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavan *sosiaalialan koulutusohjelman* yhteisen perusrakenteen määrittäystä on ohjannut yhdessä sovittu *kompetenssi- ja osaamiskuvaukset* (ks. liite 7). Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon sosiaalialan koulutusohjelman perusta on laaja-alaisuudessa siten, että koulutusohjelmaan sisältyvät yhteiskuntaa koskevat ja sosiaalialan teoreettiset jäsennykset, asiakastyön ja sen työorientaatioiden sekä työmenetelmien tuntemus, verkostoitunut asiantuntijan työote, tutkimus- ja kehittämisopinnot sekä johtamiseen liittyvät sisällöt ovat sovellettavissa työskentelyyn sosiaalialan eri toimintaympäristöissä ja eri työtehtävissä.

Ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavien *sosiaalialan koulutusohjelmien* lähtökohta on jo sinällään *tulevaisuusorientoitunut* ja *ennakointiosaamista korostava*. Koulutusohjelmat välittävät moniulotteista kuvaa koulutusjärjestelmän, työmarkkinoiden ja hyvinvointipalvelujen kehittämissaasteista. Lähtökohdan muodostaa näkemys, että asiantuntijatyö edellyttää tulevaisuudessa niin laaja-alaisuutta kuin oman toimialan substanssin syvällistä tuntemusta, kun toimitaan verkostoituneesti osana monimuotoista sosiaali- tai hyvinvointipalvelujärjestelmää. Tulevaisuuden työelämävaateena painottuvat myös tutkimuksellinen osaaminen, valmius työn ja työmenetelmien kehittämiseen sekä toimijan oman osaamisen ja asiantuntijuuden jatkuva uudistaminen ja kehittäminen. Merkittävässä asemassa ovat myös johtamiseen ja lähiesimiestyöhön liittyvät valmiudet. Tulevaisuuden työelämää ja sosiaalialaa koskien voi kokoavasti todeta, että keskiössä on toiminnallinen, tajunnallinen ja oppiva ihminen (asiakas), jonka on kyettävä asettamaan itselleen tavoitteita ja arvioimaan etenemistä niiden suuntaisesti niin yksilön kuin yhteisön ja yhteiskunnan näkökulmasta; toisaalta yhteiskunta ja työelämä ovat muutoksessa, mutta tätä muutosta voidaan ymmärtää ja osin hallita ohjauksen, oppimisen, tutkimuksen ja kehittämisen sekä johtamisen keinoin, näiden toteutuessa eri toimijoiden kesken ja välillä.

Sosiaalialan luonteesta ja sosiaalialan kehittämissaasteista johtuen ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavissa *sosiaalialan koulutusohjelmissa* on elävänä läsnä *monialaisuuden* ja *moniosaamisen* näkökulmat sekä verkostoituvan asiantuntijuuden mukanaan tuoma haaste palvelukentän laaja-alaisesta tuntemuksesta. Moniosaamisen haasteeseen vastaa ja tätä osaltaan palvelee myös *monitieteinen* lähtökohta, sekä eri *sosiaalialan* tai laajemmin *terveys- ja hyvinvointityön toimijoiden keskustelu* ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavien koulutusohjelmien toteu-

tuksissa (vrt. esim. opiskelijoiden osallistuminen sosiaalialan tai kuntoutus-, sosiaali- ja terveysalojen eri toimintaympäristöistä).

Ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavien sosiaalialan koulutusohjelmien maisteritasoisuus on jo näissä lähtökohtaisena tekijän. Ne ovat työläheisiä ja käytäntöorientoituneita ja teoreettisesti hallittuja; niissä teoreettiseen tietoon ja tieteelliseen tutkimusosaamiseen linkittyy ammatillinen kehittämisosaaminen. Ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavissa sosiaalialan koulutusohjelmissä tutkimus- ja kehittämistyö sekä innovaatiot pohjaavat sosiaalisen työssä kohdattavien ilmiöiden tarkasteluun ja analysointiin sekä tämän myötä työtä ohjaavan teorian ja työkäytäntöjen kehittämiseen että toimijakohtaisen (opiskelijan) osaamisen ja asiantuntijuuden lisäämiseen ja vahvistamiseen.

Ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavissa sosiaalialan koulutusohjelmissä ammattikorkeakoulun lainsäädännön määrittelemät tavoitteet täyttyvät oman ammattialan syventävien opintojen suorittamisen, kansainvälisten yhteyksien hyödyntämisen sekä tutkimus- ja kehittämisvalmiuksien että johtamis- ja lähiesimiestaitojen kehityksen ja vahvistumisen kautta (VN asetus ammattikorkeakouluista 2003/ 32). Kriittisen tekijän voivat muodostaa englannin ja ruotsin kielen taito, millä on yhteys opiskelijan koulutushistoriaan ja taitotasoon ylempään ammattikorkeakoulututkinnon opintojen käynnistyessä.

Ylempien ammattikorkeakoulututkintojen koulutusohjelmien suhteesta muihin koulutuksiin

Ammattikorkeakoulut tarjoavat oppijoille ammattikorkeakoulujen perustutkintojen ja ylempien ammattikorkeakoulututkintojen ohella muun muassa ammattillisia erikoistumisopintoja. Ammatillisten erikoistumisopintojen laajuus on pääsääntöisesti 30 opintopistettä. Ammattikorkeakoulujen ammatillisten erikoistumisopintojen voitaneen tulkita sijoittuvan eurooppalaisen ja kansallisen osaamistasokuvauksen perusteelle tasolle kuusi, kun taas ylempät ammattikorkeakoulututkinnot sijoittuvat tasolle seitsemän. Ammatilliset erikoistumisopinnot edellyttävät ammattikorkeakoulun perustutkinnon suorittamista. Ylempien ammattikorkeakoulututkintojen ja ammatillisten erikoistumisopintojen välinen suhde ja ero on selkä. Ylempään ammattikorkeakoulututkintoon ovat laaja-alaisesti niin ammatillisia valmiuksia kuin tutkimus- ja kehittämisosaamista sekä johtamistaitoja lisääviä tutkintoja. Ammatilliset erikoistumisopinnot eivät ole tutkintoja. Ne ovat pääsääntöisesti tietylle työalueelle tai teemaan tai työmenetelmään rajattuja koulutuskokonaisuuksia (ks. liite 5).

Ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavat sosiaalialan koulutusohjelmat ovat ylempiä korkeakoulututkintoja ja täten maisteritasoisia. Ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavien sosiaalialan koulutusohjelmien ja saman alan yliopistollisten maisterikoulutusten väliltä voi löytää yhtymäkohtia koskien sosiaalisen sisältöjä ja opetusmenetelmiä. Verrattaessa ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavia sosiaalialan koulutusohjelmia suhteessa saman alan yliopistolliseen maisterikoulutukseen (sosiaalityö) muodostaa selkeän eron kuitenkin soveltavan tutkimuksen, käytäntöläheisyyden ja –lähtöisyyden sekä työn, työmenetelmien ja työyhteisöjen vankka kehittämisorientaatio. Ylempään sosiaalialan ammattikorkeakoulututkintoon johtavissa sosiaalialan koulutusohjelmissä esimerkiksi kehittämistyöhön (opinnäytteeseen) kiinnittyvä ohjausprosessi toteutetaan yhdessä työelämätahojen edustajien kanssa.

Ylempien ammattikorkeakoulututkintojen tutkintonimikkeet opiskelijoiden ja sidosryhmien näkökulmasta

Ammattikorkeakouluissa sosiaalialaan kytkeytyvän sosionomi (AMK), geronomi (AMK) ja kuntoutuksen ohjaaja (AMK) perustutkinnon suorittaneita henkilöitä on hakeutunut muun muassa (1) sosiaalialan, (2) sosiaali- ja terveysalan kehittämisen ja johtamisen, (3) terveyden edistämisen sekä (4) kuntoutuksen koulutusohjelmiin suorittamaan ylempää korkeakoulututkintoa. (Ks. liite 4) Ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneen henkilön tutkintonimike määrittyy hänen ammattikorkeakoulun perustutkintonsa perusteella, esimerkiksi sosionomi (ylempi AMK), geronomi (ylempi AMK) ja kuntoutuksen ohjaaja (ylempi AMK) edellyttäen, että tutkinnonsuorittajan ammattikorkeakoulututkinnon ja ylempään ammattikorkeakoulututkinnon välillä on alakohtainen johdonmukaisuus. Ylempien ammattikorkeakoulututkintojen tutkintonimikkeet eivät vielä ole riittävän tunnettuja ja yksiselitteisiä opiskelijoiden eivätkä sidosryhmätahojen (työelämätahojen) näkökulmasta. Ylempään ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden henkilöiden tilannetta ja tunnettavuutta ylempään korkeakoulututkinnon suorittaneina henkilöinä selkiyttäisi työmarkkinoilla *maisteri* tai *ammattillinen maisteri* nimikkeen käyttöönotto ja vakiinnuttaminen.

3 Kehittämis- ja muutosesitykset sosiaalialan ammattikorkeakoulutuksen näkökulmasta

Ammattikorkeakoulujen sosiaalialan koulutusohjelmien tilanne – niin perustutkintojen kuin ylempien ammattikorkeakoulututkintojen osalta – näyttäytyy tällä hetkellä toimialaa palvelevana ja riittävän selkeänä niin sosiaalialan ammattikorkeakouluopintoihin hakeutuvien kuin näitä suorittavien opiskelijoiden että työelämätahojen näkökulmasta. Sosiaalialan ammattikorkeakoulututkintojen tunnettavuutta työelämässä ja sosiaalialan eri työtehtäviin antamaa kelpoisuutta tulee tuki edelleen työstää erityisesti geronomi (AMK) ja kuntoutuksen ohjaaja (AMK) sekä sosiaalialan ylempään ammattikorkeakoulututkinnon osalta.

Ammattikorkeakoulujen sosiaalialan koulutusohjelman, sosionomi (AMK) tutkinnon mutta myös muiden tutkintojen näkökulmasta on perusteltua, että opiskelijat hakevat jatkossakin suorittamaan kyseistä koulutusohjelmaa ja sen mukaista tutkintoa, näin sillä että sosionomi (AMK) tutkintoon johtavan koulutusohjelman sisällä on mahdollista tehdä suuntautumista sosiaalialan eri työalueille. Laaja-alaisuus mutta samalla sosiaalialan osaamisen syventäminen sosionomi (AMK) tutkinnon yhteydessä pohjaa työelämätarpeisiin.

Sosiaalialan ammattikorkeakoulutuksen yhteydessä koulutusohjelma- ja tutkintolähtöinen käytäntö on perusteltu myös verrattuna alan tiedeyliopistokoulutukseen ja yliopistotahon kanssa tehtävään yhteistyöhön. Sosiaalialan ammattihenkilöstön pätevyksiä säätelee Laki sosiaalialan ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista 2005/274.

Sosiaaliala	Sosiaali- ja terveysala (monialaisuus)
Sosiaalialan koulutusohjelma (210 op), Sosionomi (AMK)	Kuntoutuksen ohjauksen ja suunnittelun koulutusohjelma (210 op), Kuntoutuksen ohjaaja (AMK)
Rikosseuraamusalan koulutusohjelma (210 op), Sosionomi (AMK)	Vanhustyön koulutusohjelma (210 op), Geronomi (AMK)

3.1 Kehittämisen- ja muutosesitykset koskien ammattikorkeakoulujen sosiaalialan perustutkintojen koulutusohjelmakokonaisuutta

Sosiaalialan koulutusohjelma, Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto, Sosionomi (AMK)

Sosionomi (AMK) tutkinto tarjoaa vankan osaamis pohjan sosiaalialan keskeisten korkeakoulutason kompetenssien omaksumisen ja hallinnan kautta (ks. liite 7, vrt. liite 8) ja tämän myötä valmiuden sosiaalialan korkeakoulutason tehtäviin. Sosiaalialan koulutusohjelmassa suoritettava sosionomi (AMK) tutkinto on tavoitteiltaan, sisällöiltään ja täten myös osaamisalueiltaan laaja-alainen, mikä vertaantuu ammattialan työkentän moninaisuuteen ja tarpeisiin. Sosionomi (AMK) tutkintoon johtavien koulutusohjelmatoiteutusten sisällä voidaan tarjota erikoistumista tuottavia opiskelu- ja oppimispolkuja siten, että niin sosiaalialan kansalliset kehittämishaasteet ja sosiaalialan alueelliset työelämätarpeet kuin ammattikorkeakoulujen painopistealueet tulevat huomioituiksi. Sosionomi (AMK) tutkintoon johtaviin koulutusohjelmiin sisältyvä samanaikainen laaja-alaisuuden ja syvenevän sekä erikoistuvan osaamisen vaade on taattavissa koulutusohjelmien joustavuus säilyttäen, jolloin voidaan reagoida myös sosiaalialan ajankohtaisiin kehittämishaasteisiin. Sosionomi (AMK) tutkinnossa suuntautumisen mahdollisuuksia on rakennettu tällä erää niin asiakastyön kuin sosiaalialan työmenetelmien kautta, muun muassa:

- Varhaiskasvatustyö tai lapsi-, nuoriso- ja perhetyö sekä lastensuojelutyö,
- Aikuissosiaalityö,
- Seniori- ja vanhustyö,
- Vammaistyö ja erityiskasvatus,
- Sosiaalipalvelutyö tai toimeentuloturvatyö,
- Toiminnalliset menetelmät (ilmaisulliset ja luovat menetelmät) tai terapeutitiset painotukset (esimerkiksi musiikkiterapia) ja
- Sosiokulttuurinen työ, sosiaalipedagoginen työ ja/ tai yhteisötyö.

Sosionomi (AMK) tutkinnon tilanne näyttäyty riittävän selkeänä niin koulutukseen hakeutuvien, tutkintoa suorittavien opiskelijoiden kuin sidosryhmätahojen, kuten sosiaalialan työelämä tahojen näkökulmasta. Lisäselkiyttämisen tarve sosionomi (AMK) tutkintoon johtavan koulutuksen sisällä kohdentuu ensisijassa kelpoisuuden saavuttamiseen varhaiskasvatuksen ja päivähoiton tehtäviin; lisäjäsenystä tarvitaan sosionomi (AMK) tutkintoon johtavien koulutusohjelmien suhteesta yliopistojen sosiaalityön koulutuksiin sosiaaliohjauksen ja sosiaalityön välisistä kysymyksistä ja työtehtävistä.

Rikosseuraamusalan koulutusohjelma johtaa sosionomi (AMK) tutkintoon. Rikosseuraamusalan koulutusohjelmaa toteuttaa vain Laurea – ammattikorkeakoulu ja se kohdentuu rajatulle työkentälle. Rikosseuraamusalan koulutusohjelman raamien johdosta sosionomi (AMK) tutkinnon käyttö on myös tässä yhteydessä toimivaa. Rikosseuraamusalan ja sosiaalialan työkentältä on myös yhteisiä työalueita.

Sosiaalialan koulutusohjelmaan, sosionomi (amk) kiinnittyy omina suuntautumisvaihtoehtoinaan myös Suomen evankelisluterilaisen kirkon diakonia ja kirkon nuorisotyönohjaajan tehtäviin kelpoiset suuntautumisvaihtoehdot. Tilanne on perusteltu muun muassa sosiaalialan ja kirkon työalan yhteistyömahdollisuuksien johdosta.

Sosiaalialan ammattikorkeakoulutuksen ja sen perustutkintojen tarkastelun yhteydessä on hahmotettu vaihtoehtoisia lähestymistapaa siten, että sosiaalialalle johtaisi vain yksi sosiaalialan koulutusohjelma, mihin sisältyisi sekä suuntautumisvaihtoehtoja että suuntautumisia (vrt. pääaine). Sosiaalialalle hakeutuva hakisi tällöin suuntautumisvaihtoehtoon; suuntautumisten muodostumisessa tulisi huomioiduksi niin sosiaalialan työn rakenne kuin alueelliset ja paikalliset tarpeet.

Sosiaalialan koulutusohjelma

- Sosiaalialan suuntautumisvaihtoehto, sosionomi (AMK) tutkinto
 - o Suuntautumiset (vrt. pääaine), esimerkiksi
 - Varhaiskasvatustyö
 - Lapsi-, nuoriso- ja perhetyö (mm. lastensuojelutyö ja nuorisotyö)
 - Aikuissosiaali- ja toimeentuloturvatyö
 - Seniori- ja vanhustyö
 - Vammais- ja erityiskasvatustyö,
- Sosiaalialan ja diakoniatyön suuntautumisvaihtoehto, sosionomi (AMK) –diakoni tutkinto
- Sosiaalialan ja kristillisen lapsi- ja nuorisotyön suuntautumisvaihtoehto, sosionomi (AMK) – kirkon nuorisotyön ohjaaja tutkinto
- Rikosseuraamusalan suuntautumisvaihtoehto, sosionomi (AMK) tutkinto
- Kuntoutusohjauksen ja –suunnittelun koulutusohjelma, kuntoutuksen ohjaaja (AMK) tutkinto
- Vanhustyön suuntautumisvaihtoehto, geronomi (AMK) tutkinto

Edellä esitetty, vaihtoehtoinen tarkastelu ei kuitenkaan ole kannatettava. Sosiaalialan ammattikorkeakoulutus on tiivistetty harvojen koulutusohjelmien yhteyteen ammattikorkeakoulutoiminnan käynnistyessä, joten nykyinen koulutusohjelmarakenne on toimiva. Sosiaalialan ammattikorkeakoulutus vaatii rakenteen, mikä mahdollistaa laaja-alaisen mutta samalla syvenevän, erikoistuvan osaamisen omaksumisen, niin yhteiskunnalliseen ja kulttuuriseen kuin kansallisiin ja alueellisiin tarpeisiin tarvittaessa reagoiden.

Johtopäätökset

- Sosiaalialan koulutusohjelma, sosionomi (AMK) on toimiva niin alalle hakeutuvien alan opiskelijoiden kuin työelämän näkökulmasta, eikä tähän kohdennu muutospainetta.
- Sosiaalialan koulutusohjelman, sosionomi (AMK) tutkinnon tavoin tulee toteuttaa ruotsinkielistä sosiaalialan ammattikorkeakoulusta (Utbildningsprogrammet inom det sociala området, Socionom (YH)) ja englanninkielistä ammattikorkeakoulutusta (Degree Programme in Social Services, Bachelor of Social Services, Sosionomi (AMK)).

- Sosiaalialan koulutusohjelmaan, sosionomi (amk) tutkintoon sisältyvien sosiaalipedagogiikan ja varhaiskasvatuksen opintojen (60 op), mitkä kelpoistavat päivähoitossa lastentarhanopettajan tehtävään, suoritusmahdollisuutta sosionomi (amk) tutkinnon suorittamisen jälkeen tulee uudelleen tarkastella työelämässä olevan lastentarhanopettajatarpeen johdosta.
- Sosiaalialan koulutusohjelman, sosionomi (amk) tutkinnon yhteyttä sosiaaliohjaukseen ja sosiaalityöhön tulee vielä jäsentää.

Vanhustyön koulutusohjelma, Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto, Geronomi (AMK)

Geronomi (AMK) tutkinto on rajattu selkeästi yhteen ilmiöalueeseen sekä työalaaan. Se puoltaa paikkaansa sosiaali- ja terveysalojen yhteisenä koulutusohjelmana, kun huomioidaan väestön ikääntymisen mukanaan tuomat sosiaali- ja terveysalojen sekä laajemmin hyvinvointipalvelujen tulevat kehittämishaasteet. Geronomi (AMK) tutkintonimike on koulutusohjelmaa ja sen tuottamaa työelämäkelpoisuutta kuvaava. Geronomi (AMK) tutkinnon yleistä tunnettavuutta tulee kuitenkin vahvistaa markkinoinnin ja tiedotuksen keinoin. Geronomi (AMK) koulutuksen tunnettavuuden vahvistaminen työelämätoimijoiden keskuudessa on hyvin merkittävää. Geronomi (AMK) tutkinnon suorittaneiden henkilöiden sijoittumista vanhustyön eri toimintaympäristöihin tuleekin jäsentää edelleen yhdessä vanhustyön toimijoiden kanssa.

Johtopäätökset

- Vanhustyön koulutusohjelmaa, geronomi (AMK) tulee kehittää sosiaali- ja terveysalojen yhteisenä tutkintona ja näiden alojen kiinteään yhteistyön kautta.
- Työelämätahojen tietoisuutta geronomi (AMK) tutkinnosta ja sen omaavien osaamisesta tulee lisätä.

Kuntoutusohjauksen ja –suunnittelun koulutusohjelma, Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto, Kuntoutuksen ohjaaja (AMK)

Kuntoutuksen ohjaaja (AMK) tutkinnolle ja tämän tutkinnon omaavien henkilöiden osaamiselle ja asiantuntijuudelle on kiistatta tarve sosiaali- ja terveysaloilla sekä laajemmin hyvinvointia ja terveyttä tuottavissa palveluissa. Kuten geronomi (AMK) tutkinnosta myös kuntoutuksen ohjaaja (AMK) tutkinnosta tietoisuutta tulisi vahvistaa. Kuntoutuksen ohjaaja (AMK) tutkintonimikkeen selkeyttä voi arvioida kriittisesti sen liian suoraviivaisesti fyysisen kunnon ja liikuntakyvyn ylläpitoon ja edistämiseen ajoittain luomien mielikuvien johdosta. Kuntoutuksen ohjaaja (AMK) tutkintoon johtavan koulutusohjelman tavoitteita ja sisältöjä tulee tarkastella kriittisesti ja kehittää siten, että riittävä sosiaalialan ja terveysalan osaaminen todentuu, ja täten kuntoutuksen ohjaaja (AMK) tutkinnon suorittaneilla on riittävä osaaminen työllistyessään niin sosiaalialalle kuin terveysalalle.

Johtopäätökset

- Kuntoutusohjauksen ja –suunnittelun koulutusohjelmaa, kuntoutuksen ohjaaja (AMK) tulee kehittää sosiaali- ja terveysalojen yhteisenä tutkintona ja näiden alojen kiinteään yhteistyön kautta.

- Työelämätahojen tietoisuutta kuntoutusohjaaja (AMK) tutkinnosta ja sen omaavien osaamisesta tulee lisätä.

3.2 Kehittämisen- ja muutosesitykset koskien ammattikorkeakoulujen sosiaalialan perustutkintojen tutkintonimikkeitä

Sosiaalialan ammattikorkeakoulutukseen linkittyvät perustutkintojen kautta sosionomi (AMK), geronomi (AMK) ja kuntoutuksen ohjaajan (AMK) tutkintonimikkeet. Nämä tutkintonimikkeet tulee säilyttää niiden nykyisissä koulutusohjelmayhteyksissä. Geronomi (AMK) ja kuntoutuksen ohjaaja (AMK) tutkintojen tunnettavuutta työelämässä tulee lisätä. Kuntoutuksen ohjaaja (AMK) tutkintonimikkeen selkeyttä työelämään nähden on pohdittu, mutta toimivampaa vastinetta ei ole löydetty.

3.3 Kehittämisen- ja muutosesitykset koskien ammattikorkeakoulujen sosiaalialan ylempiä ammattikorkeakoulututkintoja

Ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot

Ammattikorkeakouluissa sosiaalialaan linkittyvien sosionomi (AMK), geronomi (AMK) ja kuntoutuksen ohjaaja (AMK) tutkinnon suorittaneita osaajia on hakeutunut (1) sosiaalialan, (2) sosiaali- ja terveystieteiden kehittämisen ja johtamisen sekä (3) terveyden edistämisen koulutusohjelmiin suorittamaan ylempää korkeakoulututkintoa ja tämä on mahdollista myös (4) kuntoutuksen koulutusohjelmassa. Nämä ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavat koulutusohjelmat palvelevat eri lähtökohdista sosiaalialalla työskentelevien osaamisen laajentamista sekä syventämistä että sosiaalialan työn ja työkäytäntöjen kehittämistä. Ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavista koulutusohjelmista sosiaalialan koulutusohjelmaa tulee edelleen jäsentää urana sosiaalialan eri toimintaympäristöissä tapahtuvaan työhön ja niin sosiaaliohjauksen kuin sosiaalityön eri työtehtäviin siten, että koulutusohjelma kohdentuu erityisesti sosiaaliohjauksen ja sosiaalityön asiakastyön sekä työkäytäntöjen ja –menetelmien mutta myös johtamiseen että tutkimukseen ja kehittämiseen. Tietoisuutta ylempien ammattikorkeakoulututkintojen tuottamasta osaamisesta ja asiantuntijuudesta tulee lisätä julkisuustyöllä. Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneille on tarve sosiaalialan työkentällä, mutta nykyinen lainsäädäntö ei riittävästi huomioi ja mahdollista ylempiä ammattikorkeakoulututkintoja sosiaalialan työtehtäviä ja toimia täytettäessä. Ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavan sosiaalialan koulutusohjelman ja yliopistojen sosiaalityön koulutusohjelmien ja näiden tuottamien kelpoisuuksien suhdetta tuleekin edelleen tarkistaa niin työelämäsuhteen kuin lainsäädöissä osalta. Tämän työskentelyn tulee kohdentua kelpoisuuslain tasolle koskien sosiaalityöntekijän kelpoisuutta, sillä niin Etelä-Suomessa (ruuhkasuomessa) kuin harvaan asutuilla alueilla on tarve rekrytoida sosiaalityöntekijän tehtäviin sekä sosiaalialan ylempään ammattikorkeakoulututkinnon että sosiaalityön yliopistotutkinnon suorittaneita henkilöitä. Ylempien ammattikorkeakoulututkintojen yhteydessä tulisi ottaa myös käyttöön tutkintonimikkeenä maisteri tai ammatillinen maisteri nimike.

Johtopäätökset

- Ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavat (1) sosiaalialan, (2) sosiaali- ja terveystieteiden alan kehittämisen ja johtamisen, (3) terveyden edistämisen sekä (4) kuntoutuksen koulutusohjelmat palvelevat kukin omasta lähtökohdastaan sosiaalialaa.
- Sosiaalialan koulutusohjelmassa suoritettava sosionomi (ylempi AMK) tutkinto tulee kohdentaa ja sitä tulee kehittää erityisenä sosiaalialan ammattikorkeakoulutuksen ylempänä koulutusohjelmana sekä tutkintona; sosiaalialan koulutusohjelman, sosionomi (ylempi AMK) tutkinto tulee rajata sosionomi (AMK) tutkinnon ja riittävän alan työkokemuksen omaaville.
- Sosionomi (ylempi AMK) tutkinto tulee jatkossa suoritettavaksi myös ruotsinkielisenä ja englanninkielisenä koulutusohjelmana.
- Ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavat sosiaali- ja terveystieteiden alan kehittämisen ja johtamisen, terveyden edistämisen sekä kuntoutuksen koulutusohjelmat tulee säilyttää muunnattuna niin lähtökohdiltaan kuin osallistumismahdollisuudeltaan.

Liite 1

Kyselyyn 24.11.2009 mennessä vastanneita ammattikorkeakouluittain ja tekstiluonnokseen 18.12.2009 mennessä kommentteja esittäneet ammattikorkeakouluittain

Ammattikorkeakoulu	Kysely Vastaajia ammattikorkeakou- luittain (vastauksia yhteensä 21)	Tekstiluonnos Vastaajia ammattikorkeakou- luittain (vastauksia yhteensä 20)
<i>Arcada, Nylands svenska yr- keshögskola</i>	1	-
<i>Diakonia-ammattikorkeakoulu</i>	3	1
<i>Hämeen ammattikorkeakoulu</i>	-	1
<i>Jyväskylän ammattikorkeakoulu</i>	1	1
<i>Kemi – Tornio ammattikorkeakou- lu</i>	1	1
<i>Keski-Pohjanmaan ammattikor- keakoulu</i>	2	1
<i>Kymenlaakson ammattikorkea- koulu</i>	1	-
<i>Lahden ammattikorkeakoulu</i>	1	1
<i>Laurea ammattikorkeakoulu</i>	1	1
<i>Metropolia ammattikorkeakoulu</i>	1	2
<i>Mikkelin ammattikorkeakoulu</i>	-	1
<i>Novia yrkeshögskola</i>	-	
<i>Oulun seudun ammattikorkeakou- lu</i>	2	1
<i>Pirkanmaan ammattikorkeakoulu</i>	1	1
<i>Pohjois-Karjalan ammattikorkea- koulu</i>	-	1
<i>Saimaan ammattikorkeakoulu</i>	1	-
<i>Satakunnan ammattikorkeakoulu</i>	1	1
<i>Savonia ammattikorkeakoulu</i>	-	1
<i>Seinäjoen ammattikorkeakoulu</i>	3	3
<i>Turun ammattikorkeakoulu</i>	1	1
<i>Vaasan ammattikorkeakoulu</i>	-	1
Yhteensä	21	20

Liite 2

Arenen koulutusohjelmaprojektin kysymykset

Kysely kohdentui ammattikorkeakoulujen sosiaalialan koulutusohjelmien tarkasteluun. Kysely pohjasi ammattikorkeakoulujen rehtorineuvoston ARENE ry:n koulutusohjelmaprojektiin, ja toimi sosiaalialaa koskevana peruskartoituksena. (Eri koulutusalat tarkastelevat samoja kysymyksiä.) Webropol –kysely toteutettiin ajalla 11.11. – 23.11.2009. Vastaajia pyydettiin tarkastelemaan kysymyksiä vastaajan ammattikorkeakoulun näkökulmasta. Kysymykset olivat:

- Ammattikorkeakoulumme toteuttaa seuraavia sosiaalialan perustutkintoon johtavia koulutusohjelmia (luettele koulutusohjelmat sekä näiden mahdolliset suuntautumisvaihtoehdot että näiden tuottamat tutkintonimikkeet)
- Ammattikorkeakoulumme toteuttaa seuraavia sosiaalialan ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavia koulutusohjelmia (luettele ylempät koulutusohjelmat sekä näiden tuottamat tutkintonimikkeet)
- Miten sosiaalialan koulutusohjelmien kokonaisuus vastaa alan keskeisiä osaamisalueita?
- Millaista kuvaa tulevaisuuden työelämästä sosiaalialan koulutusohjelma kokonaisuus välittää?
- Miten kansainvälisyys on esillä sosiaalialan koulutusohjelmakokonaisuudessa?
- Ovatko vieraskieliset koulutusohjelmat sosiaalialan koulutusohjelmakokonaisuuden kannalta perusteltuja?
- Muodostavatko sosiaalialan koulutusohjelmat sidosryhmien, opiskelijoiden ja koulutukseen hakeutuvien näkökulmasta hallittavan ja selkeän kokonaisuuden?
- Ovatko sosiaalialan tutkintonimikkeet selkeitä sidosryhmille, opiskelijoille ja koulutukseen hakeutuville?
- Muodostavatko sosiaalialan tutkintonimikkeet selkeän kokonaisuuden?
- Vastaavatko sosiaalialan koulutusohjelmien nimet niiden sisältöä?
- Ovatko sosiaalialan koulutusohjelmien nimet alakohtaisesti yhteneväisiä?

- Miten sosiaalialan ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavien koulutusohjelmien kokonaisuus vastaa alan laajoja osaamiskokonaisuuksia?
- Minkälaista kuvaa tulevaisuuden työelämästä sosiaalialan ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtava koulutusohjelmakokonaisuus välittää?
- Erovatko sosiaalialan ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavat koulutusohjelmat selkeästi sosiaalialan ammatillisista erikoistumisopinnoista?
- Erovatko sosiaalialan ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavat koulutusohjelmat selkeästi yliopistojen saman alan maisteritutkinnoista?
- Ovatko sosiaalialan ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavat koulutusohjelmat maisteritasoisia?
- Miten sosiaalialan ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavissa koulutusohjelmissa toteuttavat asetuksen (VN asetus ammattikorkeakouluista 2003/ 32) määrittelemät tavoitteet?
- Miten sosiaalialan ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavissa koulutusohjelmissa toteutuu moniosaaminen?

Liite 3

Sosiaalialan koulutusohjelmat

Ammattikorkeakoulu	Sosiaalialan koulutusohjelma	Vanhustyön koulutusohjelma	Kuntoutusohjauksen ja suunnittelun koulutusohjelma	Rikosseuraamusalan koulutusohjelma	Degree Programme in Social Services
<i>Arcada, Nylands svenska yrkeshögskola</i>	X	X englanninkielinen koulutusohjelma	-	-	-
<i>Diakonia-ammattikorkeakoulu</i>	X	-	-	-	X
<i>Hämeen ammattikorkeakoulu</i>	X	-	-	-	-
<i>Jyväskylän ammattikorkeakoulu</i>	X	-	X	-	-
<i>Kemi – Tornio ammattikorkeakoulu</i>	X	X	-	-	X
<i>Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu</i>	X	-	-	-	-
<i>Kymenlaakson ammattikorkeakoulu</i>	X	X	-	-	-
<i>Lahden ammattikorkeakoulu</i>	X	-	-	-	-
<i>Laurea ammattikorkeakoulu</i>	X	-	-	X	X
<i>Metropolia ammattikorkeakoulu</i>	X	X	-	-	X
<i>Mikkelin ammattikorkeakoulu</i>	X	-	-	-	-
<i>Novia yrkeshögskola</i>	X	-	-	-	-
<i>Oulun seudun ammattikorkeakoulu</i>	X	-	X	-	-
<i>Pirkanmaan ammattikorkeakoulu</i>	X	-	-	-	X
<i>Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu</i>	X	-	-	-	-
<i>Saimaan ammattikorkeakoulu</i>	X	-	-	-	-
<i>Satakunnan ammattikorkeakoulu</i>	X	X	X	-	-
<i>Savonia ammattikorkeakoulu</i>	X	-	-	-	-
<i>Seinäjoen ammattikorkeakoulu</i>	X	X	-	-	-
<i>Turun ammattikorkeakoulu</i>	X	-	-	-	-
<i>Vaasan ammattikorkeakoulu</i>	X	-	-	-	-
Yhteensä	21	6	3	1	5

* Sosiaalialan koulutusohjelma, Sosiaali- ja terveystieteiden ammattikorkeakoulututkinto, Sosionomi (AMK) (*Arcada och Novia*: Utbildningsprogrammet inom det sociala området, Socionom (YH))

* Vanhustyön koulutusohjelma, Sosiaali- ja terveystieteiden ammattikorkeakoulututkinto, Gerontologi (AMK) (*Arcada*: Human Ageing and Elderly Service, Bachelor of Social Services and Health Care, Gerontom (YH))

- * Kuntoutusohjauksen ja suunnittelun koulutusohjelma, Sosiaali- ja terveystieteiden ammattikorkeakoulututkinto, Kuntoutuksen ohjaaja (AMK)
- Pirkanmaan ammattikorkeakoulussa kuntoutusohjauksen ja –suunnittelun tutkinnon sisältöjä toteutuu fysioterapian koulutusohjelmassa
- * Degree Programme in Social Services, Bachelor of Social Services, Sosionomi (AMK)

Sosionomi (AMK): *Suuntautumisvaihtoehdot* (tummennettuna)

Ammattikorkeakoulu	Sosionomi (AMK), <i>suuntautumisvaihtoehto</i> (nimi) (<i>ammattikorkeakoulut joilla on suuntautumisvaihtoehdot</i> (tummennettuna) (<i>kohdin koulutusohjelma</i>))
<i>Arcada, Nylands svenska yrkeshögskola</i>	• Utbildningsprogrammet inom det sociala området (Socionom (YH))
<i>Diakonia-ammattikorkeakoulu</i>	• Sosiaalialan koulutusohjelma, Sosiaali- ja kasvatusalan suuntautumisvaihtoehto (Sosionomi (AMK)) • Sosiaalialan koulutusohjelma, Diakonisen sosiaalityön suuntautumisvaihtoehto (Sosionomi (AMK) - diakoni) • Sosiaalialan koulutusohjelma, Kristillisen lapsi- ja nuorisotyön suuntautumisvaihtoehto (Sosionomi (AMK) – kirkon nuorisotyön ohjaaja)
<i>Hämeen ammattikorkeakoulu</i>	• Sosiaalialan koulutusohjelma (Sosionomi (AMK))
<i>Jyväskylän ammattikorkeakoulu</i>	• Sosiaalialan koulutusohjelma, Erityiskasvatuksen ja vammaistyön suuntautumisvaihtoehto (Sosionomi (AMK)) • Sosiaalialan koulutusohjelma, Sosiokulttuurisen työn suuntautumisvaihtoehto (Sosionomi (AMK)) • Sosiaalialan koulutusohjelma, Varhaiskasvatuksen ja sosiaalipedagogisen työn suuntautumisvaihtoehto (Sosionomi (AMK))
<i>Kemi – Tornio ammattikorkeakoulu</i>	• Sosiaalialan koulutusohjelma, Lapsi- ja nuorisotyön suuntautumisvaihtoehto (Sosionomi (AMK)) • Sosiaalialan koulutusohjelma, Seniori- ja vanhustyön suuntautumisvaihtoehto (Sosionomi (AMK)) (ko. suuntautumisvaihtoehto jää pois 2010) • Sosiaalialan koulutusohjelma, Vammaistyön ja kuntoutuksen suuntautumisvaihtoehto (Sosionomi (AMK)) • Sosiaalialan koulutusohjelma, Yhteisö- ja perusturvatyön suuntautumisvaihtoehto (Sosionomi (AMK))
<i>Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu</i>	• Sosiaalialan koulutusohjelma (Sosionomi (AMK))
<i>Kymenlaakson ammattikorkeakoulu</i>	• Sosiaalialan koulutusohjelma, Kasvatus- ja perhetyön suuntautumisvaihtoehto (Sosionomi (AMK)) (suuntautumisvaihtoehto jää pois 2010) • Sosiaalialan koulutusohjelma, Sosiaalisen kuntoutuksen suuntautumisvaihtoehto (Sosionomi (AMK)) (suuntautumisvaihtoehto jää pois 2010)
<i>Lahden ammattikorkeakoulu</i>	• Sosiaalialan koulutusohjelma, Sosiaalipedagoginen aikuistyö (Sosionomi (AMK)) • Sosiaalialan koulutusohjelma, Sosiaalipedagoginen lapsi- ja nuorisotyö (Sosionomi (AMK))
<i>Laurea ammattikorkeakoulu</i>	• Sosiaalialan koulutusohjelma (Sosionomi (AMK))
<i>Metropolia ammattikorkeakoulu</i>	• Sosiaalialan koulutusohjelma (Sosionomi (AMK))
<i>Mikkelin ammattikorkeakoulu</i>	• Sosiaalialan koulutusohjelma (Sosionomi (AMK))
<i>Novia yrkeshögskola</i>	• Utbildningsprogrammet inom det sociala området (Socionom (YH))
<i>Oulun seudun ammattikorkeakoulu</i>	• Sosiaalialan koulutusohjelma (Sosionomi (AMK))
<i>Pirkanmaan ammattikorkeakoulu</i>	• Sosiaalialan koulutusohjelma (Sosionomi (AMK))
<i>Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu</i>	• Sosiaalialan koulutusohjelma (Sosionomi (AMK))
<i>Saimaan ammattikorkeakoulu</i>	• Sosiaalialan koulutusohjelma (Sosionomi (AMK))
<i>Satakunnan ammattikorkeakoulu</i>	• Sosiaalialan koulutusohjelma (Sosionomi (AMK))
<i>Savonia ammattikorkeakoulu</i>	• Sosiaalialan koulutusohjelma (Sosionomi (AMK))
<i>Seinäjoen ammattikorkeakoulu</i>	• Sosiaalialan koulutusohjelma (Sosionomi (AMK))
<i>Turun ammattikorkeakoulu</i>	• Sosiaalialan koulutusohjelma, Lapsi, nuoriso ja perhetyö suuntautumisvaihtoehto (Sosionomi (AMK)) • Sosiaalialan koulutusohjelma, Toiminnalliset menetelmät sosiaalialalla suuntautumisvaihtoehto (Sosionomi (AMK)) • Sosiaalialan koulutusohjelma, Sosiaalipalvelutyö suuntautumisvaihtoehto (Sosionomi (AMK))

Ammattikorkeakoulu	Sosionomi (AMK), suuntautumisvaihtoehto (nimi) (ammattikorkeakoulut joilla on suuntautumisvaihtoehdot (tummennetuna))
Vaasan ammattikorkeakoulu	<ul style="list-style-type: none">• Sosiaalialan koulutusohjelma, Lapsi, nuoriso ja perhetyö suuntautumisvaihtoehto (Sosionomi (AMK))• Sosiaalialan koulutusohjelma, Sosiaalipalvelut (Sosionomi (AMK))

Liite 4

Sosiaalialan koulutusohjelmat

Ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot (90 op) ammattikorkeakouluittain

Ammattikorkeakoulu	Sosiaalialan koulutusohjelma, Sosiaali- ja terveysalan ylempi ammattikorkeakoulututkinto	Sosiaali- ja terveysalan kehittämisen ja johtamisen koulutusohjelma, Sosiaali- ja terveysalan ylempi ammattikorkeakoulututkinto	Terveystieteiden koulutusohjelma, Sosiaali- ja terveysalan ylempi ammattikorkeakoulututkinto	Kuntoutuksen koulutusohjelma, Sosiaali- ja terveysalan ylempi ammattikorkeakoulututkinto
Arcada, Nylands svenska yrkeshögskola	X (vuodesta 2010 alkaen)	-	X	-
Diakonia-ammattikorkeakoulu	X	-	X	-
Hämeen ammattikorkeakoulu	-	X	-	-
Jyväskylän ammattikorkeakoulu	-	X	X	-
Kemi – Tornio ammattikorkeakoulu	X	-	X	-
Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu	-	-	-	-
Kymenlaakson ammattikorkeakoulu	X	-	X	-
Lahden ammattikorkeakoulu	X	X	-	-
Laurea ammattikorkeakoulu	X	-	X	-
Metropolia ammattikorkeakoulu	X	X	-	X
Mikkelin ammattikorkeakoulu	-	X	-	-
Novia yrkeshögskola	-	X	-	-
Oulun seudun ammattikorkeakoulu	X	X	X	X
Pirkanmaan ammattikorkeakoulu (vuodesta 2010 alkaen)	X	-	-	-
Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu	-	X	-	-
Saimaan ammattikorkeakoulu	-	-	-	-
Satakunnan ammattikorkeakoulu *	X	-	X	X
Savonia ammattikorkeakoulu	-	X	-	-
Seinäjoen ammattikorkeakoulu	X	X	-	-
Turun ammattikorkeakoulu	X	-	-	X
Vaasan ammattikorkeakoulu	-	X	-	-
Yhteensä	12	11	8	4

* Satakunnan ammattikorkeakoulussa toteutuu edellä mainittujen ylempien ammattikorkeakoulututkintojen lisäksi *hyvinvointiteknologian koulutusohjelma* ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtuen

Ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot (90 op) (temaattinen painotus suluissa)

Ammattikorkeakoulu	Ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot (temaattinen painotus suluissa)
Arcada, Nylands svenska yrkeshögskola	<ul style="list-style-type: none"> • Utbildningsprogrammet i hälsofrämjande • Utbildningsprogrammet i sociala områden
Diakonia-ammattikorkeakoulu	<ul style="list-style-type: none"> • Sosiaalialan koulutusohjelma (Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointi (yhdessä Satakunnan ammattikorkeakoulun kanssa)), sosiaali- ja terveysalan ylempi ammattikorkeakoulututkinto • Sosiaalialan koulutusohjelma (Päihteet ja syrjäytyminen), sosiaali- ja terveysalan ylempi ammattikorkeakoulututkinto • Sosiaalialan koulutusohjelma (Diakonia ja nuorisotyö), sosiaali- ja terveysalan ylempi ammattikorkeakoulututkinto • Terveyden edistämisen koulutusohjelma (Johtaminen perhetyössä ja perhehoitotyössä (yhdessä Laurea ammattikorkeakoulun kanssa)), sosiaali- ja terveysalan ylempi ammattikorkeakoulututkinto • Terveyden edistämisen koulutusohjelma (yhdessä Satakunnan ammattikorkeakoulun kanssa), sosiaali- ja terveysalan ylempi ammattikorkeakoulututkinto
Hämeen ammattikorkeakoulu	<ul style="list-style-type: none"> • Sosiaali- ja terveysalan kehittämisen ja johtamisen koulutusohjelma, sosiaali- ja terveysalan ylempi ammattikorkeakoulututkinto
Jyväskylän ammattikorkeakoulu	<ul style="list-style-type: none"> • Sosiaali- ja terveysalan kehittämisen ja johtamisen koulutusohjelma, sosiaali- ja terveysalan ylempi ammattikorkeakoulututkinto • Terveyden edistämisen koulutusohjelma, sosiaali- ja terveysalan ylempi ammattikorkeakoulututkinto
Kemi – Tornio ammattikorkeakoulu	<ul style="list-style-type: none"> • Sosiaalialan koulutusohjelma (Sosiaalialan käytäntöjen kansalais- ja alueellainen kehittäminen), sosiaali- ja terveysalan ylempi ammattikorkeakoulututkinto • Terveyden edistämisen koulutusohjelma, sosiaali- ja terveysalan ylempi ammattikorkeakoulututkinto
Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu	<ul style="list-style-type: none"> • -
Kymenlaakson ammattikorkeakoulu	<ul style="list-style-type: none"> • Sosiaalialan koulutusohjelma (Lasten ja nuorten hyvinvoinnin turvaaminen), sosiaali- ja terveysalan ylempi ammattikorkeakoulututkinto • Terveyden edistämisen koulutusohjelma, sosiaali- ja terveysalan ylempi ammattikorkeakoulututkinto
Lahden ammattikorkeakoulu	<ul style="list-style-type: none"> • Sosiaalialan koulutusohjelma (Lasten ja nuorten hyvinvoinnin turvaaminen), sosiaali- ja terveysalan ylempi ammattikorkeakoulututkinto • Sosiaali- ja terveysalan kehittämisen ja johtamisen koulutusohjelma, sosiaali- ja terveysalan ylempi ammattikorkeakoulututkinto
Laurea ammattikorkeakoulu	<ul style="list-style-type: none"> • Sosiaalialan koulutusohjelma, sosiaali- ja terveysalan ylempi ammattikorkeakoulututkinto • Terveyden edistämisen koulutusohjelma (Johtaminen perhetyössä ja perhehoitotyössä (yhdessä Diakonia-ammattikorkeakoulun kanssa)), sosiaali- ja terveysalan ylempi ammattikorkeakoulututkinto
Metropolia ammattikorkeakoulu	<ul style="list-style-type: none"> • Kuntoutuksen koulutusohjelma (yhdessä Turun ammattikorkeakoulun kanssa), sosiaali- ja terveysalan ylempi ammattikorkeakoulututkinto • Sosiaalialan koulutusohjelma (Lasten, perheiden ja hyvinvoinnin edistäminen), sosiaali- ja terveysalan ylempi ammattikorkeakoulututkinto • Sosiaali- ja terveysalan kehittämisen ja johtamisen koulutusohjelma, sosiaali- ja terveysalan ylempi ammattikorkeakoulututkinto
Mikkelin ammattikorkeakoulu	<ul style="list-style-type: none"> • Sosiaali- ja terveysalan kehittämisen ja johtamisen koulutusohjelma, sosiaali- ja terveysalan ylempi ammattikorkeakoulututkinto
Novia yrkeshögskola	<ul style="list-style-type: none"> • Utveckling och ledarskap inom social- och hälsovård
Oulun seudun ammattikorkeakoulu	<ul style="list-style-type: none"> • Kuntoutuksen koulutusohjelma, sosiaali- ja terveysalan ylempi ammattikorkeakoulututkinto • Sosiaalialan koulutusohjelma (Sosiaalialan palvelujen ja työmenetelmien kehittäminen), sosiaali- ja terveysalan ylempi ammattikorkeakoulututkinto • Sosiaali- ja terveysalan kehittämisen ja johtamisen koulutusohjelma, sosiaali- ja terveysalan ylempi ammattikorkeakoulututkinto • Terveyden edistämisen koulutusohjelma, sosiaali- ja terveysalan ylempi ammattikorkeakoulututkinto
Pirkanmaan ammattikorkeakoulu	<ul style="list-style-type: none"> • Sosiaalialan koulutusohjelma (Palveluohjaus ja sosiaalityö), sosiaali- ja terveysalan ylempi ammattikorkeakoulututkinto
Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu	<ul style="list-style-type: none"> • Sosiaali- ja terveysalan kehittämisen ja johtamisen koulutusohjelma, sosiaali- ja terveysalan ylempi ammattikorkeakoulututkinto
Saimaan ammattikorkeakoulu	<ul style="list-style-type: none"> • -

Ammattikorkeakoulu	Ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot (temaattinen painotus suluissa)
Satakunnan ammattikorkeakoulu	<ul style="list-style-type: none"> • Hyvinvointiteknologian koulutusohjelma (yhdessä Satakunnan ammattikorkeakoulun tekniikanalan kanssa), sosiaali- ja terveysalan ylempi ammattikorkeakoulututkinto • Kuntoutuksen koulutusohjelma (yhdessä Turun ammattikorkeakoulun kanssa), sosiaali- ja terveysalan ylempi ammattikorkeakoulututkinto • Sosiaalialan koulutusohjelma (Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointi (yhdessä Diakonia-ammattikorkeakoulun kanssa)), sosiaali- ja terveysalan ylempi ammattikorkeakoulututkinto • Terveiden edistämisen koulutusohjelma (yhdessä Diakonia-ammattikorkeakoulun kanssa), sosiaali- ja terveysalan ylempi ammattikorkeakoulututkinto
Savonia ammattikorkeakoulu	<ul style="list-style-type: none"> • Sosiaali- ja terveysalan kehittämisen ja johtamisen koulutusohjelma, sosiaali- ja terveysalan ylempi ammattikorkeakoulututkinto
Seinäjoen ammattikorkeakoulu	<ul style="list-style-type: none"> • Sosiaalialan koulutusohjelma, sosiaali- ja terveysalan ylempi ammattikorkeakoulututkinto • Sosiaali- ja terveysalan kehittämisen ja johtamisen koulutusohjelma (Työyhteisöjen kehittäminen ja vanhustyö), sosiaali- ja terveysalan ylempi ammattikorkeakoulututkinto
Turun ammattikorkeakoulu	<ul style="list-style-type: none"> • Kuntoutuksen koulutusohjelma (yhdessä Satakunnan ammattikorkeakoulun kanssa), sosiaali- ja terveysalan ylempi ammattikorkeakoulututkinto • Sosiaalialan koulutusohjelma (Sosiaaliohjaus), sosiaali- ja terveysalan ylempi ammattikorkeakoulututkinto
Vaasan ammattikorkeakoulu	<ul style="list-style-type: none"> • Sosiaali- ja terveysalan kehittämisen ja johtamisen koulutusohjelma, sosiaali- ja terveysalan ylempi ammattikorkeakoulututkinto

Liite 5

Sosiaalialan koulutusohjelmat

Ammatilliset erikoistumisopinnot (30 op) vuosina 2005 – 2009 toteutuneet/ 2010 suunnitellut ammatilliset erikoistumisopinnot

Ammattikorkeakoulu	Teema (nimi)
Arcada, Nylands svenska yr- keshögskola	<ul style="list-style-type: none"> • Familjen i ett föränderligt samhälle • Grundutbildning I psykodrama • Ladarutbildning för daghemsföreståndare
Diakonia-ammattikorkeakoulu	<ul style="list-style-type: none"> • Aktivoiva vanhustyö ammatilliset erikoistumisopinnot • Diakonian kehittäjä ammatilliset erikoistumisopinnot • Huumetyön ammatilliset erikoistumisopinnot • Lastensuojelu ja perhetyö ammatilliset erikoistumisopinnot • Kristillinen nuorisotyö ammatilliset erikoistumisopinnot • Kristillisen varhaiskasvatuksen ammatilliset erikoistumisopinnot (kelpoistavat Suomen evankelisuterilaisen kirkon lapsityönohjaajan virkaan) • Kognitiivisen työotteen syventäminen päihde- ja mielenterveystyössä ammatilliset erikoistumisopinnot • Lasten ja nuorten mielenterveystyö ammatilliset erikoistumisopinnot • Mediakasvatus ammatilliset erikoistumisopinnot • Mielenterveystyö ammatilliset erikoistumisopinnot • Moniammatillinen perhetyö ammatilliset erikoistumisopinnot • Osallistava palveluohjaus (Inclusive Education) ammatilliset erikoistumisopinnot • Perhetyö ammatilliset erikoistumisopinnot • Sosiaali- ja terveysalan työyhteisöjen johtaminen ja kehittäminen ammatilliset erikoistumisopinnot
Hämeen ammattikorkeakoulu	<ul style="list-style-type: none"> • Lastensuojelun laitostyö
Jyväskylän ammattikorkeakoulu	<ul style="list-style-type: none"> • Hyvinvointiryittäjyyden ammatilliset erikoistumisopinnot • Mielenterveys- ja päihdetyön ammatilliset erikoistumisopinnot • Palveluohjauksen ammatilliset erikoistumisopinnot • Perhepäivähoidon ohjauksen ammatilliset erikoistumisopinnot • Perhepäivähoidon ohjauksen ja johtamisen ammatilliset erikoistumisopinnot • Perhetyön ammatilliset erikoistumisopinnot • Psykoterapeuttisten vuorovaikutustaitojen ammatilliset erikoistumisopinnot • Sosiaali- ja terveysalan johtamisen ja kehittämisen ammatilliset erikoistumisopinnot
Kemi – Tornio ammattikorkeakoulu	<ul style="list-style-type: none"> • Draaman ammatilliset erikoistumisopinnot • Lähiesimiestyön ammatilliset erikoistumisopinnot • Työnohjaajan ammatilliset erikoistumisopinnot • Vanhustyön ammatilliset erikoistumisopinnot
Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu	<ul style="list-style-type: none"> • Mielenterveystyön ammatilliset erikoistumisopinnot • Perhetyön ammatilliset erikoistumisopinnot
Kymenlaakson ammattikorkeakoulu	• -
Lahden ammattikorkeakoulu	<ul style="list-style-type: none"> • Eryityskasvatuksen ammatilliset erikoistumisopinnot
Laurea ammattikorkeakoulu	<ul style="list-style-type: none"> • Kriisityön ammatilliset erikoistumisopinnot • Mielenterveyden edistäminen ammatilliset erikoistumisopinnot
Metropolia ammattikorkeakoulu	<ul style="list-style-type: none"> • Huomisen johtaminen ammatilliset erikoistumisopinnot • Kulttuuri hyvinvointipalvelujen voimavarana ammatilliset erikoistumisopinnot • Leikki kohtaamispaikkana ammatilliset erikoistumisopinnot • Psykomotoriikka toimintakyvyn tukena ammatilliset erikoistumisopinnot • Psykoterapeuttiset valmiudet ammatilliset erikoistumisopinnot
Mikkelin ammattikorkeakoulu	<ul style="list-style-type: none"> • Johtaminen ja kehittäminen sosiaalialalla ja terveydenhoitotyössä ammatilliset erikoistumisopinnot • Perhetyön ammatilliset erikoistumisopinnot
Novia yrkeshögskola	• -
Oulun seudun ammattikorkeakoulu	<ul style="list-style-type: none"> • Haastava lapsi ammatilliset erikoistumisopinnot • Kehittyvä vanhustyö ammatilliset erikoistumisopinnot • Lapsi ja päihdeperhe ammatilliset erikoistumisopinnot • Muuttuva lapsuus ja kehittyvä varhaiskasvatus ammatilliset erikoistumisopinnot • Päihderiippuvaisen asiakkaan kanssa työskentely ammatilliset erikoistumisopinnot

Ammattikorkeakoulu	Teema (nimi)
Pirkanmaan ammattikorkeakoulu	<ul style="list-style-type: none"> • Johtamisen ammatilliset erikoistumisopinnot • Lapsi- ja perhetyön ammatilliset erikoistumisopinnot • Päihde- ja mielenterveystyön ammatilliset erikoistumisopinnot
Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu	<ul style="list-style-type: none"> • Kehittyvä vanhustyö ammatilliset erikoistumisopinnot • Kehitysvammatyön ammatilliset erikoistumisopinnot • Lastensuojelun ja perhetyön ammatilliset erikoistumisopinnot • Luovat terapiat ammatilliset erikoistumisopinnot • Musiikin ja liikkeen terapeuttinen käyttö sosiaali-, terveys- j ammatilliset erikoistumisopinnot a kasvatusalan työssä • Muutos ja kehittäminen, Lähiesimiehen arkityön haasteet sosiaali- ja terveysalalla ammatilliset erikoistumisopinnot • Työnohjaus ammatilliset erikoistumisopinnot
Saimaan ammattikorkeakoulu	<ul style="list-style-type: none"> • -
Satakunnan ammattikorkeakoulu	<ul style="list-style-type: none"> • Autismin kirjon kuntoutus ammatilliset erikoistumisopinnot • Johtaminen ja esimiestyö sosiaali- ja terveysalalla ammatilliset erikoistumisopinnot • Johtaminen ja kehittäminen sosiaali- ja terveysalalla ammatilliset erikoistumisopinnot • Kuvataideterapia erityypedagogiikan menetelmänä ammatilliset erikoistumisopinnot • Lasten ja nuorten mielenterveystyö ammatilliset erikoistumisopinnot • Ohjaus sosiaali- ja terveysalalla ammatilliset erikoistumisopinnot • Opettaminen ja ohjaaminen ammatilliset erikoistumisopinnot • Perhetyö ammatilliset erikoistumisopinnot • Päihdetyö ammatilliset erikoistumisopinnot • Työnohjaajakoulutus ammatilliset erikoistumisopinnot
Savonia ammattikorkeakoulu	<ul style="list-style-type: none"> • Hallinto ja johtaminen ammatilliset erikoistumisopinnot • Moniammatillinen perhetyö ammatilliset erikoistumisopinnot
Seinäjoen ammattikorkeakoulu	<ul style="list-style-type: none"> • Palveluohjaus sosiaalialan työssä ammatilliset erikoistumisopinnot
Turun ammattikorkeakoulu	<ul style="list-style-type: none"> • Johtamisen ja esimiestyön ammatilliset erikoistumisopinnot • Lastensuojelutyön ammatilliset erikoistumisopinnot • Psykoterapeuttisten valmiuksien ammatilliset erikoistumisopinnot • Päihde- ja mielenterveystyön ammatilliset erikoistumisopinnot • Seksologian ammatilliset erikoistumisopinnot • Vammaistyön ammatilliset erikoistumisopinnot
Vaasan ammattikorkeakoulu	<ul style="list-style-type: none"> • Hoito- ja kasvatustyö lastensuojelun sijaishuollossa ammatilliset erikoistumisopinnot

Liite 6

Työelämätahoille suunnatut kyselyt ammattikorkeakouluittain

Ammattikorkeakoulu	Työelämätaholle suunnattu kysely
Arcada, Nylands svenska yrkeshögskola	• -
Diakonia-ammattikorkeakoulu	<ul style="list-style-type: none"> • Työelämätahoilta on koottu palautetta kyselyllä tai muutoin opetussuunnitelmatyötä varten 2007, 2008 ja 2009 • Alumneilta kootaan palaute työllistymisestä yms. muutaman vuoden välein
Hämeen ammattikorkeakoulu	• -
Jyväskylän ammattikorkeakoulu	<ul style="list-style-type: none"> • Työelämätahoille laaja kysely liittyen ylempiin ammattikorkeakoulututkintoihin keväällä 2004 (mm. osaamistarpeet ja työvoimatarpeen ennakointi) • Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon neuvottelukunnassa tarkasteltu koulutusohjelman kehittämistarpeita ajalla 17.11.2005 – 31.12.2008 • Työelämätahoille kysely liittyen opetussuunnitelmiin syksyllä 2009
Kemi – Tornio ammattikorkeakoulu	• Vuosittaisilla koulutuksen ja työelämän yhteistyöpäivillä keskustellaan ja kootaan tietoa koulutuksen työelämävastaavuudesta ja kehittämistarpeista
Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu	<ul style="list-style-type: none"> • ”Kuntien sosiaalipalveluiden ulkoistaminen Ylivieskan seutukunnassa” kysely alueen sosiaalitoimille ja päättäjille 2005 • Perhetyön täydennyskoulutukseen 2006 – 2007 liittyvä koulutustarvekysely Ylivieskan seutukuntien perhetyöstä vastaaville
Kymenlaakson ammattikorkeakoulu	• Koulutuksen ja työelämän kehittämissuunnitelmien tarkastelu ja koottu tietoja sekä sosionomi (AMK) että sosiaalialan ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon opetussuunnitelmien kehittämistarpeisiin; asioista on tehty työelämälle myös kysely 2009
Lahden ammattikorkeakoulu	<ul style="list-style-type: none"> • Työelämätahoilta on koottu tietoja koulutusohjelmatyötä varten 2009 • Työelämäyhteistyöryhmän toiminta on säännöllistä
Laurea ammattikorkeakoulu	• -
Metropolia ammattikorkeakoulu	• -
Mikkelin ammattikorkeakoulu	• -
Novia yrkeshögskola	• -
Oulun seudun ammattikorkeakoulu	• Opetussuunnitelmatyöhön kommentteja on koottu työelämältä erilaisten yhteistyötapaamisten merkeissä, muun muassa työelämäpäivillä
Pirkanmaan ammattikorkeakoulu	<ul style="list-style-type: none"> • Sosiaalialan koulutustoiminnasta on koottu tietoja sosiaalialan harjoittelujen ohjaajilta • Kysely on suunniteltu vuodeksi 2010 liittyen opetussuunnitelmatyöhön
Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu	• Työelämää on kuultu sosiaalialan koulutustoiminnasta muun muassa työelämäyhteistyöryhmässä; sosiaali- ja terveysalan ammatillisten erikoistumisopintojen ja ammatillisten täydennyskoulutusten kehittämistä palvelevat sosiaali- ja terveysalojen työelämätoimintatapaamiset
Saimaan ammattikorkeakoulu	• -
Satakunnan ammattikorkeakoulu	<ul style="list-style-type: none"> • Työelämältä on koottu palautetta sosiaalialan ammattikorkeakoulukoulutuksesta muun muassa seuraavasti <ul style="list-style-type: none"> - kysely joka kolmas vuosi koulutusohjelmasta valmistuneille ja heidän esimiehilleen koskien valmistuneiden osaamista työelämässä - sosiaalialan työelämän neuvottelukunta seuraa ja esittää kehittämissuunnitelmia koulutustoiminnasta - sosiaalialan työelämän neuvottelukunnassa sekä lastensuojelun kehittämistyöryhmissä käyty keskustelua ja koottu tietoja ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon rakentamiseksi ja kehittämiseksi - opinnäytetyö, joka peilaa sosiaalialan koulutusohjelmasta valmistuneiden ja heidän esimiestensä näkemyksistä koulutuksen ja työelämän tarpeiden välisestä suhteesta
Savonia ammattikorkeakoulu	• -
Seinäjoen ammattikorkeakoulu	• -
Turun ammattikorkeakoulu	• -
Vaasan ammattikorkeakoulu	<ul style="list-style-type: none"> • Työelämää on kuultu sosiaalialan koulutustoiminnasta työelämän neuvottelukunnassa • Parasta aikaa kootaan tietoja työelämältä Vaasan ammattikorkeakoulun toimintaa koskevaan profiilityöhön • Myös alumneilta on koottu tietoja

Sosiaalialan ammattikorkeakoulun perustutkintoa tai ylempää ammattikorkeakoulututkintoa suorittavilta **opiskelijoilta** kootaan ammattikorkeakoulukohtaisesti palautetta koulutustoiminnasta ja sen kehittämistarpeista kyselyillä joko opiskelijan valmistuessa, lukuvuosittain, lukukausittain ja/ tai suoritettujen opintokokonaisuuksien mukaan.

Liite 7

Sosiaalialan ammattikorkeakouluverkosto

Sosiaalialan ammattikorkeakouluverkoston kansallinen strategia 2009-2012

Sosiaalialan koulutusohjelman tuottamat kompetenssit Sosionomi (AMK) tutkinnossa.

Koulutusohjelma kohtaiset kompetenssit	Osaamisalueen kuvaus
Sosiaalialan eettinen osaaminen	Sosionomi (AMK) on sisäistänyt sosiaalialan arvot ja ammattieettiset periaatteet ja sitoutuu toimimaan niiden mukaisesti. Hän kykenee sosiaalialan ammattien edellyttämään eettiseen reflektioon. Hän ottaa huomioon jokaisen yksilön ainutkertaisuuden ja kykenee toimimaan arvoriitiriitoja sisältävissä tilanteissa. Sosionomi (AMK) edistää tasa-arvoa ja suvaitsevaisuutta sekä pyrkii huono-osaisuuden ehkäisemiseen yhteiskunnan, yhteisön ja yksilön näkökulmista.
Asiakastyön osaaminen	Sosionomi (AMK) osaa luoda ammatillisen ja asiakasta osallistavan vuorovaikutus- ja yhteistyösuhteen. Hän ymmärtää asiakkaan tarpeet ja voimavarat kontekstisidonnaisesti. Sosionomi (AMK) osaa soveltaa erilaisia teoreettisia lähestymistapoja ja työmenetelmiä tarkoituksenmukaisesti sekä arvioida niitä. Hän osaa tukea ja ohjata tavoitteellisesti erilaisia asiakkaita ja asiakasryhmiä heidän arjessaan, kasvun ja kehityksen eri vaiheissa ja eri elämäntilanteissa.
Sosiaalialan palvelujärjestelmä osaaminen	Sosionomi (AMK) tuntee hyvinvointia ja sosiaalista turvallisuutta tukevat palvelujärjestelmät ja niihin liittyvän lainsäädännön. Hän osaa hahmottaa palveluiden muutoksia ja pystyy osallistumaan niiden monipuoliseen kehittämiseen. Hän osaa suunnata ja koota tarpeen mukaisia palveluita erilaisissa elämäntilanteissa olevien asiakkaiden tueksi, osaa toimia moniammatillisissa verkostoissa ja hallitsee palveluohjauksen.
Yhteiskunnallinen analyysitaito	Sosionomi (AMK) ymmärtää yksilön ja yhteiskunnan välisen suhteen ja osaa jäsentää ja analysoida sitä erilaisista teoreettisista näkökulmista. Hän ymmärtää ihmisten sosiaalisten toimintaedellytysten muotoutumisen ja yhteiskunnallisen päätöksenteon välisen yhteyden. Sosionomi (AMK) osaa jäsentää sosiaalisia ongelmia yhteiskunnallisesta viitekehystä.
Reflektiivinen kehittämis- ja johtamisosaaminen	Sosionomi (AMK) on sisäistänyt reflektiivisen ja tutkivan työotteen. Hän osaa arvioida toimintaansa teoreettisia lähtökohtia ja soveltaa vaihtoehtoisia ajattelu- ja lähestymistapoja. Hänellä on käytäntöpainotteista tutkimuksellista osaamista ja hän osaa tuottaa uutta tietoa. Hän osaa toimia työyhteisön aloitteellisena esimiehenä ja aktiivisena jäsenenä. Hän osaa kehittää ja johtaa sosiaalialan osaamista, työyhteisöjä ja palveluita moniammatillisessa yhteistyössä.
Yhteisöllinen osaaminen ja yhteiskunnallinen vaikuttaminen	Sosionomi (AMK) ymmärtää yhteisöjen toimintaperiaatteita ja kulttuureita sekä osaa yhteistyössä muiden kanssa vahvistaa ja luoda kansalaisuutta tukevaa yhteisöllisyyttä ja osallisuutta. Hän osaa toimia erilaisissa kansalais- ja viranomaisverkostoissa ja luoda niitä. Sosionomi (AMK) kykenee osallistumaan yhteiskunnalliseen arvokeskusteluun ja vaikuttamaan päätöksentekoon yhteistyössä asiakkaiden ja muiden toimijoiden kanssa. Hän tunnistaa epätasa-arvoa tuottavia rakenteita ja toimii niiden purkamiseksi.

Sosiaalialan koulutusohjelman tuottamat kompetenssit Sosionomi (ylempi AMK)-tutkinnoissa

Osaamisprofiili	Osaamisalueen kuvaus
Sosiaalialan eettinen osaaminen	<ul style="list-style-type: none"> Sosionomi (ylempi AMK) osaa analysoida ja arvioida sosiaalialan keskeisiä yhteiskunnallisia ilmiöitä ja niihin vaikuttavia tekijöitä eettisestä näkökulmasta. Hän osaa yhteiskunnallisesti perustella ja analysoida eettisiä ratkaisuja ja niiden vaikutuksia asiakas-, vaikuttamis-, tutkimus- ja kehittämistyössä.
Asiakastyön ja työmenetelmien osaaminen	<ul style="list-style-type: none"> Sosionomi (ylempi AMK) osaa innovatiivisesti ja tulevaisuusorientoituneesti arvioida ja kehittää asiakaslähtöisiä sekä vaikuttavuutta lisääviä sosiaalialan asiakastyön työmenetelmiä, toimintatapoja, -malleja, -prosesseja ja palvelujärjestelyjä. Hän osaa arvioida sekä erilaisten työmenetelmien taustalla olevia teoreettisia lähestymistapoja että hyödyntää niitä kehittäessään uusia asiakastyön työmenetelmiä spesifejä asiakasryhmiä ja -tilanteita varten.
Sosiaalialan palvelujärjestelmäosaaminen	<ul style="list-style-type: none"> Sosionomi (ylempi AMK) osaa arvioida ja kehittää sosiaalipalveluja osana hyvinvointipalvelujärjestelmää sekä asiakastyönprosesseja yhteistyössä eri toimijoiden kanssa ja perinteiset sektorirajat ylittäen. Hän osaa analysoida sosiaalipalvelujen taustalla vaikuttavia poliittisia ja taloudellisia tekijöitä. Hän osaa toimia hyvinvointipalvelujärjestelmän ja hallinnon päätöksenteko- ja arviointitehtävissä. Hän osaa käyttää suunnittelu- ja kehittämistyössä hallinnon tietojärjestelmiä sekä tietotekniikkaa hyödyntäviä palvelumuotoja.
Yhteiskunnallinen analyysitaito	<ul style="list-style-type: none"> Sosionomi (ylempi AMK) hallitsee yhteiskunnan muutoksen kriittisen analyysin ja sosiaalisten vaikutusten ennakoinnin. Hän osaa analysoida ihmisten sosiaalisten toimintaedellytysten muotoutumisen globaaleja muutostrendejä sekä jäsentää ja analysoida sosiaalisten ongelmien ja riskien syitä ja niiden ilmenemismuotoja.
Reflektiivinen kehittämis- ja johtamisosaaminen	<ul style="list-style-type: none"> Sosionomi (ylempi AMK) osaa innovatiivisesti ja tulevaisuusorientoituneesti arvioida ja kehittää itseään johtamisen eri osa-alueilla sekä toimia moniammatillisten työyhteisön esimiehenä ja muutosjohtajana. Hän osaa johtaa ja kehittää yhteistyössä muiden työyhteisön työntekijöiden ja muiden keskeisten yhteistyötahojen kanssa työyhteisönsä toimintaprosesseja ja -rakenteita, taloutta ja resurssien hallintaa, henkilöstön osaamista ja aikaansaannoskykyä, yhteistyösuhteita ja kumppanuuksia sekä asiakastyötä paremman yhteiskunnallisen ja asiakasvaikuttavuuden aikaansaamiseksi.

Osaamisprofiili	Osaamisalueen kuvaus
<i>Yhteisöllinen osaaminen ja yhteiskunnallinen vaikuttaminen</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Sosionomi (ylempi AMK) osaa yhteiskuntatieteellisestä traditiosta käsin kriittisesti analysoida yhteisöllisen ja yhteiskunnallisen toiminnan taustalla olevia arvoja ja intressejä • Hän osaa käyttää, soveltaa ja kehittää osallistavia, aktivoivia ja valtaistavia menetelmiä erilaisten asiakasryhmien ja yhteisöjen kanssa työskennellessään sekä työtä kehittäessään. • Hän osaa teoreettis-metodologisesti analysoida epätasa-arvoa tuottavia rakenteita ja hallitsee menetelmiä niiden purkamiseksi.
<i>Tutkimus- ja kehittämisosaaminen</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Sosionomi (ylempi AMK) osaa analysoida ja arvioida sosiaalialan kehittämisprosesseja ja niiden lähtökohtana olevia intressejä erityisesti yhteiskuntatieteellisestä traditiosta käsin. • Hän osaa systemaattisesti analysoida ja reflektoida käytännön kehittämistoiminnassa syntynyttä kokemustietoa. • Hän osaa uudistaa sosiaalialan käytäntöjä dialogisesti ja toimijoita osallistavasti sekä systemaattista tiedontuotantoa kehittämistoiminnassaan hyödyntäen.

Liite 8

Sosiaalialan ammattikorkeakouluverkosto Sosiaalialan ammattikorkeakoulutuksen profiilityöskentely

Sosiaalialan koulutusohjelman tuottamat kompetenssit Sosionomi (AMK) tutkinnossa (Luonnos 13.01.2010)

Sosiaalialan eettinen osaaminen

- Sosionomi (AMK) on sisäistänyt sosiaalialan arvot ja ammattieettiset periaatteet ja sitoutuu toimimaan niiden mukaisesti
- Hän kykenee sosiaalialan ammattien edellyttämään eettiseen reflektioon
- Hän ottaa huomioon jokaisen yksilön ainutkertaisuuden ja kykenee toiminaan arvostusriitoja sisältävissä tilanteissa
- Sosionomi (AMK) edistää tasa-arvoa ja suvaitsevaisuutta sekä pyrkii huono-osaisuuden ehkäisemiseen yhteiskunnan, yhteisön ja yksilön tasolla

Asiakastyön osaaminen

- Sosionomi (AMK) tunnistaa oman ihmiskäsityksensä merkityksen asiakkaiden ja asiakasryhmien kanssa tehtävässä työssä
- Sosionomi (AMK) osaa luoda asiakkaan osallisuutta tukevan ammatillisen vuorovaikutus- ja yhteistyösuhteen
- Hän ymmärtää asiakkaan tarpeet ja voimavarat yksilön kasvun ja kehityksen eri vaiheissa ja elämäntilanteissa
- Sosionomi (AMK) osaa soveltaa ja arvioida erilaisia asiakastyön teoreettisia työorientaatioita ja työmenetelmiä
- Hän osaa tukea ja ohjata tavoitteellisesti erilaisia asiakkaita ja asiakasryhmiä heidän arjessaan
- Hän osaa arvioida asiakasprosessin eri vaiheita ja kehittää työtään sen pohjalta

Sosiaalialan palvelujärjestelmäosaaminen

- Sosionomi (AMK) tuntee hyvinvointia ja sosiaalista turvallisuutta tukevat palvelujärjestelmät ja niihin liittyvän juridisen säädöspohjan ja tietojärjestelmät
- Hän osaa ennakoida ja jäsentää hyvinvointipalveluiden muutoksia ja pystyy osallistumaan niiden kehittämiseen
- Hän osaa arvioida erilaisissa elämäntilanteissa olevien asiakkaiden palvelutarpeita ja hallitsee palveluluohjauksen lähtökohdat ja menetelmiä
- Hän osaa toimia sosiaalisen asiantuntijana moniammatillisissa työryhmissä ja verkostoissa

Kriittinen ja osallistava yhteiskuntaosaaminen

- Sosionomi (AMK) tunnistaa epätasa-arvoa ja huono-osaisuutta tuottavia rakenteita ja prosesseja alueellisella, kansallisella ja kansainvälisellä tasolla
- Hän hallitsee erilaisia yhteisöllisen työn, yhteiskunnallisen vaikuttamisen ja viestinnän keinoja
- Hän osaa tukea kansalaisten osallisuutta ja kykenee osallistumaan vaikuttamistyöhön yhteistyössä asiakkaiden ja muiden toimijoiden kanssa

Tutkimuksellinen kehittämisosaaminen

- Sosionomi (AMK) on sisäistänyt reflektiivisen, tutkivan ja kehittävän työotteen
- Hänellä on käytäntöpainotteista tutkimuksellista osaamista ja hän osaa tuottaa uutta tietoa
- Hän osaa suunnitella, toteuttaa ja arvioida sosiaalialan kehittämishakkeita

Johtamisosaaminen

- Hän tuntee talous- ja henkilöstöhallinnon perusperiaatteet
- Sosionomi (AMK) omaa valmiuksia toimia työyhteisön lähiesimiehenä
- Sosionomi (AMK) osaa kehittää ja johtaa sosiaalialan osaamista, työyhteisöjä ja palveluprosesseja
- Kykenee päätöksentekoon ennakoimattomissa toimintaympäristöissä
- Hän omaa perusedellytykset toimia alan itsenäisenä yrittäjänä.

Liite 9

Koulutusohjelmakohtaiset kompetenssit

Rikosseuraamusalan koulutusohjelma, Sosionomi (AMK) (210 op)

Koulutusohjelmakohtaiset kompetenssit	Osaamisalueen kuvaus
Sosiaalialan koulutusohjelma	Sosionomi (AMK)
Rikosseuraamusalan eettinen osaaminen	<ul style="list-style-type: none"> ▪ on sisäistänyt rikosseuraamusalan arvot ja ammattieettiset periaatteet ja sitoutuu toimimaan niiden mukaisesti. ▪ kykenee rikosseuraamusalan ammattien edellyttämään eettiseen reflektioon. ▪ ottaa huomioon jokaisen yksilön ainutkertaisuuden ja kykenee toimimaan arvostusperiaatteita sisältävissä tilanteissa. ▪ edistää tasa-arvoa ja suvaitsevaisuutta sekä pyrkii huono-osaisuuden ehkäisemiseen yhteiskunnan, yhteisön ja yksilön näkökulmista.
Asiakastyön osaaminen	<ul style="list-style-type: none"> ▪ osaa luoda ammatillisen ja asiakasta osallistavan vuorovaikutus- ja yhteistyösuhteen. ▪ ymmärtää asiakkaan tarpeet ja voimavarat kontekstisidonnaisesti. ▪ osaa soveltaa erilaisia teoreettisia lähestymistapoja ja työmenetelmiä tarkoituksenmukaisesti sekä arvioida niitä. ▪ osaa tukea ja ohjata tavoitteellisesti erilaisia asiakkaita ja asiakasryhmiä heidän arjessaan, kasvun ja kehityksen eri vaiheissa ja eri elämäntilanteissa.
Rikosseuraamusjärjestelmä osaaminen	<ul style="list-style-type: none"> ▪ osaa hahmottaa rikosseuraamusalan osana yhteiskunnallista järjestelmää. ▪ tuntee rikosseuraamusalan eri toimintaympäristöt sekä alaan liittyvän lainsäädännön. ▪ hallitsee rikosseuraamustyön keskeiset toimintaperiaatteet ja työmuodot sekä pystyy osallistumaan niiden monipuoliseen kehittämiseen.
Yhteiskunnallinen analyysitaito	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ymmärtää yksilön, yhteiskunnan ja rikoksen välisen suhteen ja osaa jäsentää ja analysoida sitä erilaisista teoreettisista näkökulmista. ▪ ymmärtää rikollisuuden ja yhteiskunnallisen päätöksenteon välisen yhteyden. ▪ osaa jäsentää sosiaalisia ongelmia yhteiskunnallisesta viitekehyksestä.
Reflektiivinen kehittämis- ja johtamisosaaminen	<ul style="list-style-type: none"> ▪ on sisäistänyt reflektiivisen ja tutkivan työotteen. Hän osaa arvioida toimintansa teoreettisia lähtökohtia ja soveltaa vaihtoehtoisia ajattelu- ja lähestymistapoja. ▪ hänellä on käytäntöpainotteista tutkimuksellista osaamista ja hän osaa tuottaa uutta tietoa. ▪ osaa toimia työyhteisön aloitteellisena esimiehenä ja aktiivisena jäsenenä. ▪ osaa kehittää ja johtaa rikosseuraamusalan osaamista, työyhteisöjä ja palveluja moniammatillisena yhteistyönä.
Yhteisöllinen osaaminen ja rikollisuuteen vaikuttaminen	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ymmärtää yhteisöjen toimintaperiaatteita ja kulttuureita sekä osaa yhteistyössä muiden kanssa vahvistaa ja luoda kansalaisuutta tukevaa yhteisöllisyyttä ja osallisuutta. ▪ osaa toimia moniammatillisissa työryhmissä ja verkostoissa muiden toimijoiden kanssa uusintarikollisuuden vähentämiseksi. ▪ tunnistaa rikollisuutta ja syrjäytymistä luovia ja ylläpitäviä rakenteita ja prosesseja sekä hallitsee keinoja vaikuttaa niihin.

Liite 10

Koulutusohjelmakohtaiset kompetenssit
Vanhustyön koulutusohjelma, Geronomi (AMK) (210 op)

Koulutusohjelmakohtaiset kompetenssit Vanhustyön koulutusohjelma	Osaamisalueen kuvaus Geronomi (AMK)
Vanhuksen terveyden, toimintakyvyn ja sosiaalisen osallisuuden edistämisen	<ul style="list-style-type: none"> • osaa analysoida ja tukea vanhuksen hyvinvointia, toimintakykyä, terveyttä ja sosiaalista osallisuutta vanhenemisen eri vaiheissa • osaa ennakoida ja ehkäistä vanhusta uhkaavaa syrjäytymistä ja toimintakyvyn riskiä • edistää vanhuksen ja hänen läheisensä sekä yhteisön hyvinvointi ja terveystavoitteita
Asiakastyön osaaminen vanhuspalveluissa	<ul style="list-style-type: none"> • omaa ehkäisevän, hoitavan ja kuntouttavan vanhustyön perustaidot • osaa yhdistää ja soveltaa palveluprosessissa gerontologista ja geriatrasta tietoa sekä hoito- ja sosiaalialan työn tietoa ja menetelmiä • osaa luoda vanhusasiakkaaseen ja hänen läheisiinsä tavoitteellisen, vanhuksen toimintakykyä ja itsenäisyyttä tukevan auttamis- ja hoitosuhteen • osaa arvioida vanhuksen toimintakykyä ja selviytymistä sekä suunnitella ja toteuttaa pitkäaikaissairaiden ja sosiaalisissa ongelmatilanteissa elävien vanhusten palveluja • on perehtynyt vanhuksen lääkehoidon erityiskysymyksiin ja osaa toimia vanhuksen lääkehoidossa toimintayksikön lääkehoitosuunnitelman ja sen sisältämien lupien määrittämisellä alueella • osaa kartoittaa vanhuksen palvelutarpeet sekä tuottaa ja kehittää yksilöllisiä palveluketjuja ja tukiverkostoja vanhuksen terveyden toimintakyvyn sekä sosiaalisen osallisuuden tukemiseen. • pystyy toimimaan vanhuspalveluyrittäjänä
Dementiatyön osaaminen	<ul style="list-style-type: none"> • omaa tietotaitoa dementoivia sairauksia etsivään ja ehkäisevään työhön. • pystyy suunnittelemaan ja toteuttamaan dementoituneelle asiakkaalle kotona asumista edistäviä palveluja ja tukemaan omaisia. • pystyy toimimaan dementiayksiköissä dementoituneen vanhuksen hyvän hoidon toteuttajana ja kehittäjänä. • osaa toteuttaa dementiatyössä luovia ja toiminnallisia menetelmiä osana kuntouttavaa hoitoa • osaa arvioida dementiahoidon ja -palvelujen laatua
Geronteknologinen osaaminen	<ul style="list-style-type: none"> • kykenee arvioimaan vanhuksen päivittäisiin toimintoihin liittyvien apuvälineiden tarvetta ja ohjaamaan niiden käytössä • osaa arvioida vanhuksen ympäristön toimivuutta ja sen vaatiman teknisen varustelun tarvetta • osaa hyödyntää informaatio- ja geronteknologiaa
Vanhustyön eettinen osaaminen	<ul style="list-style-type: none"> • kunnioittaa vanhusasiakkaita ja kanssatoimijoita ainutkertaisina, voimavaroja omaavina ja kehittyvinä yksilöinä. • osaa arvioida ja reflektoida toimintaansa vanhustyön arvopohjaan perustuen sekä pyrkii säilyttämään oman eettisen herkkyytensä • tiedostaa kehittyvän geronteknologian tuomat eettiset ongelmat ja vastuunsa niiden vähentämisessä. • haluaa taata vanhus- ja omaisasiakkaille normien ja toimintaohjeiden edellyttämät oikeudet ja mahdollisuudet. • arvostaa kollegiaalista ja moniammatillista vanhustyön toimijuutta

Koulutusohjelmakohtaiset kompetenssit Vanhustyön koulutusohjelma	Osaamisalueen kuvaus Geronomi (AMK)
Vuorovaikutus- ja kohtaamisosaaminen vanhuspalveluissa	<ul style="list-style-type: none"> • kykenee luomaan vuorovaikutuksellisen, vanhuksen kuuntelemiseen ja kohtaamiseen perustuvan auttamis- ja hoitosuhteen • tiedostaa toisen ihmisen toiseuden sekä kykenee hyväksyvään, dialogiseen ja reflektiiviseen vuorovaikutukseen. • osaa toimia vuorovaikutuksessa toimintakyvyltään ja terveydeltään erilaisten vanhusten ja heidän omaistensa kanssa.
Kulttuuriosaaminen vanhustyössä	<ul style="list-style-type: none"> • tiedostaa asiakkaiden kulttuurisidonnaisuuden ja hallitsee asiakkaiden kulttuuri-identiteettiä tukevan ja heidän omaan elämänpiiriinsä soveltuvan palveluprosessin • osaa analysoida vanhusyhteisöjen ja palveluyksiköiden organisaatiokulttuureja ja toimia niissä hyvinvointia edistään • on perehtynyt sosiaali- ja terveyssektoreiden kieli- ja toimintakulttuureihin ja pystyy työskentelemään joustavasti vanhustyön erilaisilla kulttuuriareenoilla. • pystyy jatkuvasti kehittämään omaa kulttuurien välistä osaamista
Ohjaus- ja opetusosaaminen vanhustyössä	<ul style="list-style-type: none"> • motivoi ja tukee vanhuksen itseohjautuvuutta sekä ohjaa vanhusasiakkaita ja ryhmiä yksilöllisesti ja tavoitteellisesti • omaa perustiedot iäkkäiden ja aikuisten ohjaamisesta ja oppimisesta • osaa toteuttaa ohjaus- ja opetustoimintaa monipuolisesti osana vanhustyön kehittämistä
Projektiosaaminen vanhustyössä	<ul style="list-style-type: none"> • osaa jäsentää vanhustyön käytännöstä nousevia kehitystarpeita sekä muokata niistä rajattuja ja toteuttamiskelpoisia projekteja • on selvillä tavallisista vanhustyön rahoituskanavista ja osaa hyödyntää niitä vanhustyön kehittämisessä. • osaa toimia vanhustyön projektien eri tehtävissä ja eri vaiheissa vastuullisesti ja itsenäisesti sekä erilaisia toimija- ja yhteistyöverkostoja hyödyntäen. • pystyy arvioimaan projektin toteutumista eri vaiheissa sekä raporttoimaan tulokset ja niiden sovellettavuuden
Moniammatillinen toiminta ja sen edistäminen vanhustyössä	<ul style="list-style-type: none"> • osaa tuoda yhteiseen käyttöön monitieteisen vanhus- ja vanhustyön osaamisen • osaa hyödyntää tutkintoonsa sisältyvää moniammatillista ja yhteisöllistä työskentelytapaa. • osaa toimia moniammatillisessa työryhmässä vastuullisesti ja kollegiaalisesti sekä yhteistä asiantuntijuutta arvostaen ja kehittäen.
Vanhuspalvelujen organisoiminen ja johtaminen	<ul style="list-style-type: none"> • kykenee organisoimaan, ohjaamaan, johtamaan ja kehittämään vanhuspalveluja julkisella, yksityisellä sekä kolmannella sektorilla. • edistää johtamisissaan työyhteisöissä tietoisuutta vanhustyön perustehtävästä sekä visioimaan vanhustyön tulevaisuutta • kykenee asettamaan ohjaus-, johtamis- ja kehittämistoiminnassaan selkeitä tavoitteita, priorisoimaan niitä, sekä motivoimaan henkilöstöä niiden saavuttamiseen. • kykenee edistämään positiivisia työtunteita. • pystyy ohjaamaan vanhuspalveluyksiköiden henkilöstöä yhteistoimintaan, kasvuun ja muutokseen, sekä tukee asiantuntijuuden jakamista vanhustyön verkostoissa. • osaa hyödyntää keskeisiä laatutyön menetelmiä vanhuspalvelujen kehittämisessä.
Vanhustyön tutkiminen ja kehittäminen	<ul style="list-style-type: none"> • osaa soveltaa monitieteistä vanhus- ja työelämä tietoa vanhustyön kehittämisessä • osaa kehittää käytäntöä tutkimuksellisesti ja käyttää kehittämis työssään sekä asiakas- että organisaatiolähtöisiä menetelmiä • tiedostaa vanhustyössä moniammatillisen ja verkostoituvan työn mahdollisuudet tiedon tuottamisessa ja vanhustyön kehittämisessä.

Koulutusohjelmakohtaiset kompetenssit Vanhustyön koulutusohjelma	Osaamisalueen kuvaus Geronomi (AMK)
Yhteiskunnallinen osaaminen vanhustyössä	<ul style="list-style-type: none"> • tiedostaa vastuunsa myönteisen vanhuskäsityksen luomisesta yhteiskunnassa ja pyrkii edistämään sen mukaista vanhuspolitiikkaa • on perehtynyt yhteiskunnan ja vanhuspalvelujen rakenteisiin ja toimintajärjestelmiin ja tuntee niihin vaikuttamisen keinot. • on perehtynyt vanhustyötä ohjaaviin keskeisiin lakeihin, säädöksiin ja tavoite- ja toimenpideohjelmiin sekä työelämää ohjaaviin säädöksiin • pystyy vanhustyön asiantuntijana osallistumaan kuntakohtaiseen vanhuspoliittiseen strategiatyöhön • tunnistaa ja seuraa aktiivisesti niitä paikallisia, kansallisia ja globaaleja ilmiöitä ja prosesseja, jotka vaikuttavat vanhusten asemaan yhteiskunnassa ja vanhustyön toimintaehtoihin • pystyy osallistumaan asiantuntijana yhteiskunnalliseen keskusteluun vanhusten elämänlaadusta ja vanhuspalveluista ja toimii niiden kehittämiseksi.

Liite 11

Koulutusohjelmakohtaiset kompetenssit

Kuntoutusohjauksen ja –suunnittelun koulutusohjelma, Kuntoutuksen ohjaaja (AMK)

(210 op)

Koulutusohjelmakohtaiset kompetenssit Kuntoutusohjauksen ja suunnittelun koulutusohjelma	Osaamisalueen kuvaus
Kuntoutuksen asiakastyön osaaminen	Valmistuvan kuntoutuksen ohjaajan (AMK) osaaminen <ul style="list-style-type: none"> ▪ osaa soveltaa yksilöllisen asiakastyön lähestymistapoja ja työmenetelmiä asiakaslähtöisesti ▪ osaa luoda dialogiin perustuvan vuorovaikutus- ja yhteistyösuhteen ▪ osaa hyödyntää ja tukea tavoitteellisesti eri-ikäisten asiakkaiden ja asiakasryhmien voimavaroja ja vahvuuksia kuntoutumisprosessissa sekä vahvistaa heidän autonomiaansa ▪ osaa selvittää asiakkaan kuntoutukseen liittyvät etuisuudet ja sosiaaliturvan ▪ osaa toimia tarvittaessa kuntoutujan asioiden ajajana
Kuntoutuksen palvelujärjestelmäosaaminen	<ul style="list-style-type: none"> ▪ on selvillä kuntoutuksen asemasta ja merkityksestä kansallisesti ja kansainvälisesti ▪ osaa hyödyntää kuntoutuksen ja siihen läheisesti liittyvän lainsäädännön tietämystä työssään ▪ tuntee kuntoutuksen palvelujärjestelmän, toimintamuodot, toimijat ja asiakasryhmät ▪ on selvillä kuntoutustoiminnan kustannuksista ja rahoituksesta ▪ omaa valmiudet vaikuttaa palvelujärjestelmän kehittämiseen ja lainsäädäntöön
Kuntoutustarpeen arviointiosaaminen	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ymmärtää kuntoutustarpeita aiheuttavia tekijöitä yksilö- yhteisö- ja yhteiskuntatasolla ▪ osaa tunnistaa asiakkaan/yhteisön kuntoutumisen tarpeet ja odotukset ja sovittaa ne yhteen kuntoutusmahdollisuuksien kanssa ▪ osaa huomioida kuntoutuksen näyttöön perustuvan vaikuttavuuden kuntoutuksen arvioinnin ja suunnittelun lähtökohtina ▪ osaa havainnoida ja arvioida asiakkaan selviytymistä ja toimintakykyä erilaisissa toimintaympäristöissä hyödyntäen erilaisia arviointimenetelmiä ja yksilöllisiä kuntoutustutkimuksia
Ohjaus- ja opetusosaaminen	<ul style="list-style-type: none"> ▪ osaa käyttää erilaisia ohjaus- ja opetusmenetelmiä tavoitteellisesti yksilön/ryhmän terveyden ja toimintakyvyn edistämiseksi ▪ osaa ohjata ja johtaa kuntoutusprosessia ▪ osaa ohjata kuntoutujaa käyttämään tarkoituksenmukaisia palveluja ▪ osaa edistää kuntoutujan itsenäisen elämisen ja päätöksenteon taitoja ▪ osaa tukea kuntoutujaa ja hänen sosiaalista verkostoaan asettamaan kuntoutumisen tavoitteita ja päämääriä ▪ osaa ohjata ja valmentaa työyhteisöjä omalla asiantuntijuusalueellaan kuntoutusprosessin toteuttamisessa

Koulutusohjelmakohtaiset kompetenssit Kuntoutusohjauksen ja suunnittelun koulutusohjelma	Osaamisalueen kuvaus Valmistuvan kuntoutuksen ohjaajan (AMK) osaaminen
Moniammatillinen yhteistyö-osaaminen	<ul style="list-style-type: none"> ▪ osaa toimia yhteistyössä ja tarvittaessa yhdyshenkilönä asiakkaan, ja hänen sosiaalisen verkostonsa, eri viranomaisten, yhteisöjen, ammattihenkilöiden sekä moniammatillisten tiimien ja työelämän kanssa. ▪ osaa käyttää moniammatillisen yhteistyön menetelmiä ▪ osaa valmentaa ja varmistaa yksilön/yhteisön osallistumisen kuntoutusta koskevaan yhteistyöhön ▪ osaa käynnistää ja koordinoida monialaisen ja -amatillisen yhteistyön yli organisaatio- ja sektorirajojen ▪ osaa koota yhteen yhteistyössä tuotetut tiedot ja näkökulmat ja hyödyntää niitä kuntoutussuunnitelmassa. ▪ osaa konsultoida muiden ammattiryhmien asiantuntijoita ja toimia konsultoivana asiantuntijana
Kuntoutuksen suunnittelu- ja johtamisosaaminen	<ul style="list-style-type: none"> ▪ osaa suunnitella yksilö- ja yhteisötasolla asiakkaan kuntoutus- ja kuntoutumisprosessia yhdessä asiakkaan ja asiantuntijatiimin kanssa ▪ osaa suunnitella ja kehittää tarvelähtöisiä kuntoutuspalveluja ▪ osaa hyödyntää teknologian mahdollisuuksia kuntoutuksessa ja osallistuu esteettömän ympäristön suunnittelutyöhön ▪ osaa vaikuttaa yksilö-, yhteisö- ja yhteiskuntatasolla ilmeneviin epäkohtiin kuntoutustarpeen ennaltaehkäisemiseksi. ▪ osaa toimia aktiivisesti yhteistyössä yhteiskunnallisten vaikuttajien kanssa kuntoutusta koskevassa päätöksenteossa. ▪ osaa seurata, arvioida ja edistää kuntoutuksen ja kuntoutusohjauksen laatua ja vaikuttavuutta ▪ osaa käyttää taloudellista, hallinnollista ja työnjohdollista osaamista työssään ▪ osaa toimia projektitehtävissä sekä suunnitella ja johtaa kuntoutustoimintaan liittyviä projekteja